— Nu-mi trebuie glorie, nici măcar nu năzuiesc să cîştig premiul Nobel. Nu doresc decît un lucru pentru care am nevoie şi de ajutorul tău. Am aşternut în scris principiul cercetării mele; unde se află textul, acel loc numai eu îl cunosc. Dacă citeşte această descriere, oricare alt om de ştiinţă poate transforma pe oricine în reflectarea sa. Aici nici vorbă nu poate fi de „efectul de avion Puşpaka" (carul aerian al zeului Kubera).

Aceasta era o ironie la adresa mea deoarece, cu cîtva timp înainte, spusesem că ştiinţa noastră străveche, după ce progresase destul, pusese capăt evoluţiei. La această afirmaţie a mea, Sanju ripostase cu vehemenţă. Pretindea că, doar spunînd că „avionul Puşpaka" de ieri este helicopterul de azi sau că forţa distrugătoare a lui Ghatotkaci reprezintă rachetele teleghidate de azi nu constituie o demonstraţie suficientă. Pînă cînd în vechile noastre cărţi nu vom întîlni cunoştinţe tehnice complete, pînă atunci toate aceste subiecte vor rămîne ficţiuni poetice. N-aş putea să-i resping pledoaria nici măcar astăzi.

— Foarte bine! Cu ce pot să te ajut? am întrebat. Nu puteam înţelege ce legătură putea fi între munca mea, specialitatea mea şi cercetarea sa ştiinţifică.

Sanju zise:

— Tu eşti custode într-un mare muzeu şi, totuşi, privind statueta lui Ganeşa, te-ai înşelat. Închipuieşte-ţi ce statuetă rară ar fi Ganeşa cu trompa răsucită spre dreapta. Cu cîteva astfel de rarităţi, s-ar putea scoate bani frumoşi. Timbrele, de asemenea, imprimate inversat, devin rare şi se dovedesc preţioase. Vor fi fiind colecţionari pasionaţi care vin la tine să obţină obiecte rare de valoare istorică. Reflectările făcute de mine, nu le-ai putea vinde? Vom fi amîndoi asociaţi la această afacere.

Propunerea lui Sanju nu mi-a plăcut. Dar Sanju, care din copilărie era teribil de arogant, ce motiv avea să accepte părerea mea? El spuse:

— Bine, Pratap! Mergi pe drumul tău. Eu voi merge pe drumul meu. Nici sfatul tău nu-mi trebuie. Îţi cer numai că tot ce ţi-am spus să rămînă pentru tine.

*

Cîteva zile mai tîrziu, în laboratorul apărării s-a produs un foarte mare furt. Dintr-o casă de bani, a dispărut un minereu foarte rar. Numai cîţiva oameni cunoşteau cifrul casei de bani. Interesant este că hoţul îşi lăsase amprentele pe seif.

Minereul nu prezenta interes pentru omul obişnuit. Iar printre cei care lucrau în laborator, foarte puţini cunoşteau cifrul casei de bani. Prin urmare, poliţia presupunea că fapta nu putea fi decît a unui om de ştiinţă din laborator. Dar amprenta pe care o lăsase hoţul nu corespundea cu a niciunui savant. Cei care construiseră seiful au declarat că un oarecare nu-l poate deschide.

Eu presupuneam tot timpul că, orice ar fi, această faptă era a lui Sanju. Chiar Sanju spusese că, pentru a-şi definitiva cercetarea, avea nevoie de un lucru special. Amprentele digitale erau ale sale căci, cum era să le vină poliţiştilor ideea să verifice imaginile lor reflectate în oglindă?

*

ACCIDENT ÎN LABORATORUL APĂRĂRII. UN SAVANT GRAV RĂNIT

Cînd am văzut informaţia în ziar, inima a pornit să-mi bată năvalnic. În text, numele savantului era omis cu grijă. Dar ideea că era vorba de Sanju mi-a venit lesne. Ca să aflu adevărul, am recurs la o sursă de informaţii influentă; bănuiala mea s-a adeverit. În cursul experimentului, se produsese o explozie teribilă, în urma căreia toate instrumentele ştiinţifice folosite fuseseră făcute fărîme.

Soarta se arătă îndurătoare, căci Sanju scăpă cu viaţă. Totuşi, după accident, timp de vreo lună, el a rămas în nesimţire. Cînd am anunţat că Sanju era prietenul meu apropiat şi că mă vizitase cu cîteva zile înainte de explozie, doctorul care-l îngrijea a trimis să mă cheme deoarece, deşi întrebase în dreapta şi în stînga, nu întîlnise vreo persoană care, în vreun fel, să fi discutat cu Sanju înainte de accident. Doctorul dorea ca, atunci cînd Sanju îşi va veni în simţiri, să vin la el.

Dar, cînd îşi veni în simţiri, Sanju nu mă putu recunoaşte. Îşi pierduse toate amintirile.

Cînd revenise în forma sa autentică din cea reflectată, datorită strădaniei de a-şi fixa în creier amintirile din cursul stării oglindite, el îşi pierduse complet propriile amintiri. Soarta se arătase îndurătoare că, cel puţin, scăpase din accident. Mai mult decît atît, în toate problemele, creierul său se dovedea complet sănătos. Doar că nu-şi amintea nimic. Nu-şi aducea aminte ce descoperire importantă făcuse. Acum, doar după moartea sa, cînd va fi deschisă scrisoarea lui păstrată la bancă, se va putea şti unde a ascuns secretul descoperirii. Pînă atunci, lumea nu va da crezare spuselor mele.

Lumea ca lumea, dar mie însumi, uneori, îmi vine să nu dau crezare acestor lucruri. Totul pare ca un vis. Atunci mă ridic şi mă duc la muzeu deoarece acolo, într-un colţ, este martorul ocular al acestei întîmplări — statueta lui Ganeşa, a cărui trompă chiar şi acum tot spre dreapta este răsucită!

(Traducere din limba hindi de dr. SURAJ BHAN SINGH şi CORNEL STERIAN)

OVIDIU BUFNILĂ

STORY

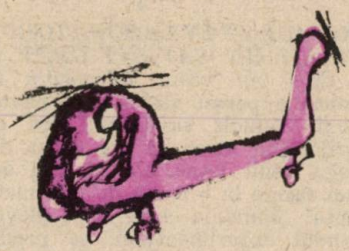

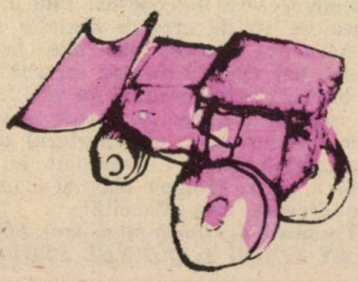

Elicopterul poliției se învîrtea prin cer asemenea unei libelule uriașe, jos, un ofițer peste măsură de gras golea însetat o sticlă cu suc de roșii, hei, Olivo, strigă el către un polițist, convinge-l cumva pe băiatul ăsta să ne spună cîte ceva înainte de a sosi procurorul general, nu vrea să ne spună nimic, îngînă Olivo pe un ton monoton, băiatul, trecut bine de treizeci de ani fuma tăcut o țigară și stătea ghemuit la pămînt, nu-mi vine să cred că nu știe cine l-a trimis aici, strigă ofițerul aruncînd sticla golită undeva în spate, se apropie și urlă furios, mama voastră de teroriști, cum dracu de v-a trecut prin cap una ca asta, ia spune-mi tu mie, băiete, cam cît te-au plătit ca să faci treaba asta murdară, băiatul refuză să răspundă, polițistul care tocmai își aprinsese o țigară își întrebă șeful dacă n-ar vrea să-l învioreze nițel pe golanul ăla, ăsta nu e golan, Olivo, sînt în stare să pun pariu că dacă am face o mică percheziție la el acasă, și o vom face, vom găsi un întreg arsenal, hai spune băiete cum a ajuns buldozerul ăsta aici, că eu nu agreez metodele violente dar dacă te încăpățînezi m-aș putea urca în mașină lăsîndu-te singur cu acest polițist care e mai puțin răbdător decît mine, aș adormi și cu siguranță nu m-aș sinchisi cîtuși de puțin de strigătele tale, deci ar fi bine să-mi spui cît mai repede de ce naiba te-ai apucat să distrugi aceste uluitoare desene, ce dracu, nu mai aveți nimic sfînt în voi, din mașină se auzi un apel, ofițerul deschise portiera, hei, șefule, se auzi vocea stridentă a pilotului din elicopter, acolo jos se petrece ceva ciudat, pămîntul devine transparent, cum, cum ai spus, transparent, nu glumesc șefule, șeful se îndepărtă alergînd și cercetă speriat împrejurimile, nu văzu nimic, aiurează, își spuse, se întoarse hotărît, hai spune-ne odată cine te-a trimis aici la Nazca să distrugi desenele, mobilul, organizația, de unde vă vin banii, cine te-a trimis la Nazca, hei, Olivo, eu n-o scot la capăt, ajută-l să-și amintească dar vezi că trebuie să-l predăm mai departe ambalat frumos, șefule, șefule se auzi din nou vocea pilotului, șeful deschise din nou portiera, se întîmplă ceva, pămîntul răscolit de buldozer se mișcă, te-ai tîmpit, strigă înfuriat ofițerul, pămîntul se mișcă și se așază, se așază cu totul altfel, e un alt desen, un desen uriaș, ce fel de pămînt o mai fi și aici la Nazca, șefule, e un desen uriaș, îl văd clar de aici de sus, cerule dar e un, e un buldozer uriaș, transparența dispare, da, da îl văd bine acum, un buldozer. un buldozer, un buldozer...

OVIDIU BUFNILĂ

NOMAZII

Pluria declarase război nomazilor. Aceştia veniseră nu se ştie de unde pe mica planetă Jo şi păreau hotărîţi să rămînă acolo pînă la sfîrşitul ciclului solar.

Şi, cum interesele plurienilor erau legate strîns de resursele energetice de pe Jo, o flotă puternică porni într-acolo.

Rezultatul celor trei confruntări fu incert. Nomazii se apărau cu înverşunare şi părea că dispun de arme puternice.

În marea sală a Consiliului, generalul plurian propuse într-o bună dimineaţă un plan monstruos. Astfel că, în după-amiaza aceleiaşi zile, o navă fără însemne porni de pe Pluria îndreptîndu-se către soarele care încălzea de mii de ani cele două planete.

Adunaţi pe platoul Dru de pe Jo, nomazii priveau cu bucurie prin telescoapele lor evoluţia navei plurienе. Rezervele lor energetice se sfîrşiseră şi pierduseră cu totul posibilitatea de a mai călători prin spaţiu. Şi atunci, Bo, marele vraci, intrase în legătură telepatică cu influentul general plurian sugerîndu-i să trimită o navă care, provocînd o explozie solară dirijată să le asigure plurienilor victoria. Emiterea cantităţii uriaşe de radiaţie electromagnetică le-ar fi blocat nomazilor cîmpul energetic, şi, odată ajunşi pe Jo, plurienii i-ar fi anihilat cu uşurinţă.

Nava atinse coordonatele stabilite şi-şi lansă încărcătura. La puţin timp după explozie, flota plurienilor coborî pe Jo. Dar platoul Dru era gol, nici urmă de nomazi. De-abia tîrziu, generalul înţelese că se folosiseră de el şi de tehnica lor înaintată şi că uriaşa explozie solară nu făcuse altceva decît să-i ajute pe nomazi să facă un salt într-un alt univers.

MARIN IONIŢĂ

LUNA DE MIERE PE O PLANETĂ NECUNOSCUTĂ

— Iată-ne, iubito, numai noi doi pe o întreagă planetă.

Nu-i plăceau vorbele mari. Dar altceva mai potrivit nu găsise.

— Şi dacă nu te-aş fi urmat?

— Aş fi fost singur pe această planetă. Şi ar fi fost al naibii de trist.

— Deci cu mine sau fără mine...

— Crezi că iubirea noastră este atît de adevărată încît ea ar putea să supravieţuiască în orice fel de condiţii ?

— Da, ţi-am răspuns.

— Dar tu? m-ai întrebat.

— Da!

— Da! În cazul ăsta este bine.

— Totul este bine. Atmosfera identică celei de acasă, la fel presiunea, temperatura, umiditatea, lumina, gravitaţia, magnetismul, structura, natura şi densitatea rocilor şi o mie şi unu de alţi parametri esenţiali sau mai puţin esenţiali existenţei umane... Şi mai ce?

— Şi eu! Eu sînt aici.

— Hoţule de stele... zise lăsîndu-se pe spate şi privindu-l în ochi.

— N-am furat decît o singură planetă.

— Pentru care te-aş ierta... Dar cu mine ce-ai avut?

— Fără tine totul ar fi fost făcut numai pe jumătate...

Aproape că se abandona. Aproape că se ruga.

— Ai grijă... Ai grijă de noi...

— Altceva nu mai avem pe lume. Ne avem unul pe altul şi atît, încercă el s-o liniştească.

— Şi ambiţia aia a ta, care nu ştiu unde o să ne ducă...

→

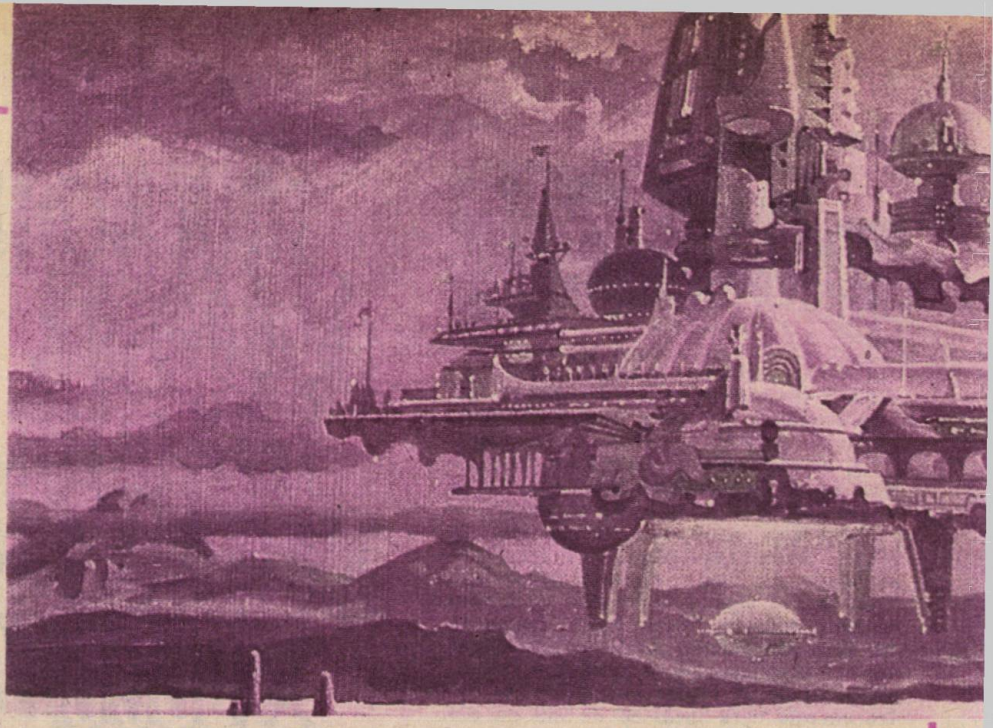

— Nu te teme, totul va fi bine...

— De cîte ori aud azi aceste cuvinte!

El tăcu pentru că un fir de gînd începea să se strecoare spre altceva.

— Să nu mă anihilezi, dragul meu. Să nu ne distrugem...

— Era atît de frumoasă și era atît de pămînteană. Și era atît de femeie. Și sosise aici foarte pură de parcă s-ar fi păstrat anume pentru această împrejurare și pentru cîteva clipe nu mai conta nimic altceva. De parcă întreaga existență s-ar fi restrîns la numai atît. După care se desprinseră pentru că erau atîtea de făcut pe această planetă.

Mai apoi ea îl rugă să reia, totuși, legătura cu cei de acasă.

— Femeia tot femeie, încercă s-o dea pe glumă, dar chiar se apucă să mestereasc la o anumită instalație pe care numai el știa s-o pună la punct pentru că o defectase cu mîna lui și cu tot dinadinsul. Și nu era de loc ușor pentru că nu avea nici un fel de documentație, voise să păstreze totul în minte, iar mintea lui fusese foarte solicitată de atunci încoace, și, așa, în general, se simțea cam obosit.

— Am gîfîit destul, mormăi, am tras din greu zi și noapte aș merita și eu un mic răgaz.

— Ia întîi legătura cu ei, pe urmă mai vedem noi ce o să mai fie.

— Afurisita asta de instalație. Dacă m-aș odihni puțin totul ar merge mai bine...

— Nu dau eu vrabia din mînă pe cioara de pe gard. Nimeni nu știe cît ar ține odihna aia. Și nici dacă nu te-ai apuca de altceva și pe urmă...

— Așa e întotdeauna la început, spuse el cu convingere, se îngrămădesc o mulțime de lucruri care nu suportă amînare. Dar să mai rezolvăm cîte ceva din problemele astea foarte urgente, pe urmă, lucrurile se mai așază, o luăm mai pe îndelete și ne facem timp și pentru noi... Să treacă iureșul începutului și ne mai ocupăm și de viața noastră, că avem și noi o viață de trăit, zicea el în timp ce căuta să pună la punct vechea instalație de comunicații.

Și constată că pînă acum n-a făcut mai nimic din cîte erau de făcut. Că, de fapt, nu sînt gata nici măcar în mare toate pregătirile. Că, adică, viața lor personală o să mai aibă de așteptat. Începuse din te miri ce, mai exact nu avea la dispoziție decît roboții care au încăput în navă. Și, oricum, s-ar fi uzat, dacă nu și-ar fi epuizat sursele de energie. Ca să multiplici roboți ai nevoie de materii prime. Programă un robot să devină prospector, dar el nu ține decît pînă descoperi și cartă niște zăcăminte de minereuri. Îi trebui un robot miner, unul siderurgist, altul metalurgist, unul care să facă piesele, altul care să le monteze, altul care să pună la punct memoria artificială și programarea.

Și fiecare se uza între timp și trebuia dat la retopit. Și de abia după cîteva cicluri reuși să le sporească puțin numărul și să-i specializeze pentru noi trebuințe. Dar avea nevoie de tot mai multe prospecțiuni și de tot mai multe mine și de tot mai multe furnale și mijloace și

linii de fabricație și de montaj și de casete cu memorie și de surse de energie, de alți roboți pentru roboți, cînd să-ți permiți luxul de a mai trăi și pentru tine? Dar oricum era un început, totul este să nu intervină nimic din afară. Deși nu se arăta nici o urmă de pericol, paza bună trece primejdia rea. Așa că se apucă să-și înzestreze cu sisteme de alarmă minele, fabricile, instalațiile de energie, căile de comunicații, adăposturile pentru roboți, locurile de parcare pentru mijloacele de transport și să-și întocmească o mică armată pentru apărarea pasivă. Și cum apărarea pasivă nu i se păru suficientă, își făuri o armată pe cît de mare pe atît de activă. Dar pentru oastea aceasta de roboți care nu știe să facă altceva decît să se instruiască și să lupte, trebuia încă o oaste care să-i asigure efectivele, mereu în creștere, sursele de energie, firele de schimb, armamentul și muniția. Și nu terminase bine cu truda asta cînd ajunse la concluzia că nu este suficient să fii pregătit să faci față oricărui atac, de oriunde ar veni, cu mult mai eficient ar fi să-l oprești în față. Treaba asta îi luă foarte mult timp să pregătească rampele de arme autoghidate, gata de a se îndrepta spre planetele de unde ar fi putut să vină o amenințare de război. Ba îi luă și mai mult timp să pregătească niște mijloace de deplasare și niște roboți care să scotocească prin univers în căutarea de noi obiective care să poată fi neutralizate la primul semn că ar încerca ceva ce ar putea fi luat drept o amenințare.

Și mai erau și alte lucruri la fel de presante și de urgente. Dar o să treacă și asta. Apoi va avea tot timpul înainte.

Uitase, uitase de tot cum se repară instalația asta, mîinile nu prea îl mai ascultau nici ele. Trebuie să recunoască totuși că este puțin cam obosit. Un pic de odihnă i-ar prinde bine, nu a dormit și nu a mîncat niciodată ca lumea de cînd a venit pe planetă, i se închid pleoapele, o să se dea puțin pe o rînă, n-o fi foc, dar îl trezi glasul ei subțire ca de fetiță.

— Ce faci acolo, tu plîngi? o întrebă.

— De ce să plîng?

— Mi s-a părut că plîngi Că plîngi și și că scîncești ca un copil.

— Poate că plîng în mine copiii care ar fi trebuit să se nască. Plîng și scîncesc.

Și de abia acum o privi cu toată atenția pentru prima oară de cînd așezase nava pe această planetă. Era și nu era femeia cu care pornise la drum. Părul scămoșat, ochii împăienjeniți, obrajii posmogiți, gura punguită, trupul scăzut și gîrbovit.

Și își descoperi mîinile cu pielea sbîrcită, cu venele îngroșate și cu degetele aproape țepene. Și nici nu fu nevoie de mai mult ca să-și dea seama că a trecut peste ei o grămadă de ani. Și mormăi aproape în neștire, „să terminăm noi cu urgențele astea și pe urmă ne mai facem timp și pentru noi". Și se lăsă pe o rînă și închise ochii și nici nu simți cînd se petrecu acea întîmplare care nu se repetă niciodată.

NINA DĂIANU

STRUCTURA IUBIRII

Iată că sub ochii uimiți ai Odorgului, în căușul palmei lui, apăru o bobiță albastră. Albastrul creștea în intensitate și bobița se transformă în lac. Acesta își vălurea apele devenind tulpină, mugure, boboc deschis, floare. Floarea îl urmărea cu ochii petalelor.

Odorgul și-o apropie: dorea să-i simtă parfumul. Mirosea neasemuit. Odorgul o cinsti cu atît mai mult pentru asta și o atinse cu vîrful limbii. Era dulce, era amăruie...

Întinse mîna, ridicînd-o puțin, astfel lăsînd să-i curgă spre subțioară nestemata inflorescență care bătea acum în cobalt aprins. Ajunsă acolo, spre umăr, floarea se îndreptă spre toracele Odorgului, penetrîndu-i epiderma printr-o anume osmoză, exact acolo unde pulsează cald, adăpostit, fructul ce îl deosebește pe orice umanoid de restul inteligențelor de aiurea...

Fructul primi darul albastru și-și acceleră ritmul pulsațiilor. Odorgul se uită acum la palma golită și se minună încă o dată, gîndindu-se la cel de-al doilea dar pe care îl acorda iubirea unei fete născute pe planeta Girot: propriul ei simțămînt materializat care irumpsese dintr-un alt fruct toracic, din altă „inimă" sub forma unui fluid albastru călătorind instantaneu spre căușul palmei celui iubit.

EDWARD G. ROBLES JR.

OBIECTUL

Acum cîțiva ani era la modă cîntecul ăsta. Îl știți dumneavoastră. Phil Haris cînta despre ceva de care vrei să te descotorosești, nu contează ce anume, ceva atît de rău încît face din tine un proscris social. Cu toate astea n-aș fi crezut că voi vedea un astfel de obiect. Dirty Pete însă îl găsise.

Nu mă grăbiți. Am să vă povestesc.

Noi sîntem un fel de hoinari, înțelegeți. Muncitorii ambulanți de astăzi nu sînt așa cum s-ar părea. Lumea se va obișnui cu ideia că unul ca noi muncește undeva, apoi pleacă mai departe, pe cînd un vagabond șterpelește și pleacă, iar un pierde-vară fură și rămîne prin împrejurimi și totuși mai sînt ignoranți care să ne considere și pe noi un fel de pierde-vară.

Sîntem aristocrați, da, da! Dacă n-am fi noi, n-ați avea nici jumătate din luxul pe care-l aveți. Nu mă credeți, nu-i așa? Atunci întrebați niște specialiști. Ei știu că fără muncitori sezonieri recolta, în cea mai mare parte, n-ar fi strînsă.

Eram patru, înțelegeți? Lucram împreună de multă vreme. Erau Profesorul, Dirty Pete, Sacks și Edie. Eu sînt Edie. Mie-mi plac poreclele De exemplu Profesorul a fost chiar profesor, dar a început să bea. Și-a pierdut apoi rînd pe rînd slujba, familia și reputația. Într-o dimineață s-a trezit pe Skid Row mahmur și fără para chioară. Atunci a hotărît că ori se face om la locul lui, ori se omoară. Alternativa morții i s-a părut cea mai ușoară, dar n-a avut destul curaj să se arunce de pe pod, așa că n-a avut de ales.

După ce i-a trecut sperietura — și încă ce sperietură! — s-a gîndit că cel mai bun lucru ar fi să nu mai pună picătură de alcool în gură. Și s-a ținut de cuvînt. Avea el un soi de demnitate, așa că ne-am împrietenit în South Dakota la recoltatul grîului. Am terminat la timp tot ce aveam de făcut și, în drum spre livezile de piersici ale Californiei, i-am întîlnit pe Dirty Pete și pe Sacks.

Sacks și-a căpătat porecla asta pentru că nu purta niciodată pantofi. Pretindea că „papucii" lui din pînză de sac,

care îi înfăşurau picioarele pînă mai sus de gleznă, îl protejau ca şi pantofii, nu-l deranjau, erau foarte confortabili şi în plus nu costau nimic. Noi ne luam pantofii de la solduri, cu patru cenţi perechea şi s-ar putea spune că el ne trecea cu vederea faptul; dar asta-i una din legile noastre. Nu te amesteca în treburile celuilalt şi nici el într-ale tale.

Ştiţi de ce i-am zis aşa lui Dirty Pete? Ei... Nu mai făcuse o baie din '46, cînd a terminat armata şi nici nu se gîndea s-o facă vreodată. Era un om tare muncitor, deşi nimeni n-a încercat să-l angajeze definitiv. Nu era mai mare decît un „Mack truck". Şi tăcea mai tot timpul.

Da, bineînţeles, vreţi să ştiţi de ce trăiesc aşa. S-a întîmplat să-mi placă să port favoriţi. Chestia e că nu mai sînt la modă, decît dacă eşti vreun artist, ceea ce eu nu sînt. Înţelegeţi că, în general, oamenii nu sînt de acord cu asta. N-am avut curajul să opun rezistenţă aşa că am şters-o. Într-o astfel de meserie nimănui nu-i pasă ce faci, deci am rămas cu barba neatinsă.

Pentru că îmi place să port şi barbă. Simt un fior deosebit cînd îmi trec mîna peste faţă şi moliciunea ei îmi alunecă pe degete. Şi apoi pieptănatul şi îngrijitul ei sînt îndeletniciri atît de plăcute pentru mine, că nimeni nu mă poate convinge să renunţ la ele.

Dacă vreţi să-mi cunoaşteţi părerea cred că briciul este ruina societăţii. Şi pariez că nu sînt singurul care gîndeşte aşa. Arătaţi-mi un bărbat care nu şi-a lăsat măcar o dată barbă, chiar şi pentru o zi, şi-mi veţi arăta un om care se gîndeşte mai mult la semenii lui decît la el însuşi. Apoi arătaţi-mi unul care zice că-i place să se bărbierească, şi va fi ori un mincinos, ori unul care-şi cere osîndă.

Ei, dar să termin cu trăncăneala. Să vă povestesc ce s-a petrecut. Dacă nu era Profesorul cred că se întîmpla ceva în genul unei crime, sau, cel puţin, noi am fi înnebunit, căci nimeni nu putea înţelege ceea ce vedea.

Pete este un şmecher. E tot timpul cu ochii-n patru şi caută lucruri care se pot vinde cu preţ redus, chiar dacă nu cîştigă decît un cent pe ele. Într-o noapte ne aflam într-o pădure lîngă Sacramento şi chibzuiam încotro s-o luăm. Am fost de acord să mergem în California, că se plăteşte bine.

Pete, ca de obicei, a fost de altă părere şi a pornit-o într-altă direcţie. Foarte curînd s-a întors înapoi cu obiectul acela în mîini. Îl ţinea de parcă ar fi fost foarte fierbinte dar se bucura că l-a găsit, pentru că spera să-l vîndă. Nici una nici două veni la mine şi-mi spuse: „Hei Eddie! Cît îmi dai pe ăsta?" Am răspuns: „Ia-l naibii de lîngă mine, că dacă nu îţi dau un şut undeva!" Mă privi surprins şi rosti: „Credeam că poţi să-l foloseşti". M-am ridicat în picioare şi i-am spus foarte calm că probabil glumise. „Uite Pete trebuia să fi ştiut pînă acum că îmi *place* să port barbă. Şi acum vrei să te duci de aici?"

S-a supărat de parcă l-aşi fi jignit şi s-a dus la Profesor. M-am gîndit că poate el îl va folosi, şi am ascultat discuţia. Profesorul arăta de parcă i s-ar fi oferit un şarpe cu clopoţei „Nu, mulţumesc Pete zise. Am jurat să nu mai ating aşa ceva niciodată. Sper să nu te superi".

Avea motive Pete să fie supărat, chiar nefericit, dar mai încercă odată: „Hei Sacks, ce-mi dai pe....". Nu apucă să termine. Ascultam cu jumătate de ureche, dar am fost surprins şi am rămas încremenit de cele auzite. Sacks spuse: „Şi ce-ai vrea să fac eu cu un pantof pe stîngul. Ştii foarte bine că nu-mi trebuie".

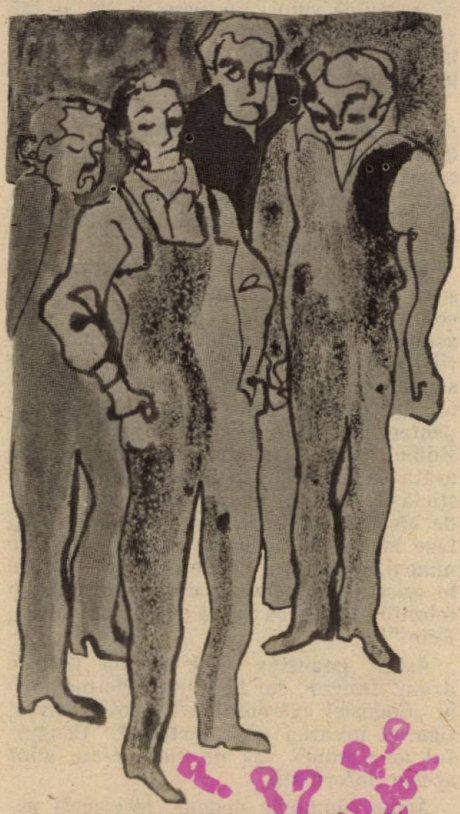

Pete se uita la obiectul acela şi-l întrebai: „Pete, spune-mi tu ce vezi?"

„Păi o bucată de săpun, ce altceva? Mie nu-mi trebuie, dar poate că îl vrea careva. Ce-i toată tărăşenia asta?"

→

„Săpun?!“ am spus eu. „Oh sărmane, cred că nu vezi bine. Cînd mi-ai întins briciul ăla am crezut că vrei să rîzi de mine. Acum știu despre ce-i vorba!“

Profesorul mă întrerupse. Era exaltat. „Stai puțin, Eddie. Eu am văzut o sticlă de „Old Harvester“, plină. Înainte era băutura mea preferată. Pete a văzut o bucată de săpun, tu un brici, iar Sacks un pantof. Nu-ți sugerează nimic toate astea?“

„Vrei să spui că toți avem halucinații?“ am mormăit. „Exact, Pete, mai era ceva acolo unde ai găsit acest obiect?“

„Mai erau niște bucățele de cositor“

„Arată-ne!“

Așa că toți am pornit-o prin cîmp și într-adevăr obiectul acela absurd era acolo. Locul era de vreo 18 —20 de picioare lungime și două picioare lățime, am crezut că înnebunesc și aproape am țipat cînd am văzut încă șase brice care *ieșeau* dintr-o gaură, pe o parte.

Profesorul spuse șuierat: „Luați-le băieți! Avem nevoie de ele“. Atunci Sacks își sacrifică unul din papucii lui și luă 15 din acele obiecte nefolositoare. Ne-am înapoiat în pădure unde Profesorul a început să ne explice:

„Să presupunem, dragii mei, că ați fi niște ființe din altă planetă, care ar fi dorit să vină aici. Și pentru a termina cu supozițiile, să presupunem că ați fi telepați, capabili să creați halucinații vizuale și tactile, nu numai să citiți gîndurile. Cum v-ați apăra?“

Am văzut o lumină coborînd, dar n-am scos un cuvînt despre asta. Profesorul continuă: „Dacă ați putea face toate astea, v-ați transforma în cel mai inutil lucru. Pete ar arăta ca o bucată de săpun, pentru că nu-l folosește. Sacks, ca un pantof, pentru că disprețul lui pentru pantofi e evident în mintea lui. Eddie, care e mîndru de barba lui, ar arăta ca un brici, în timp ce eu, aș fi o sticlă de rachiu, pentru că m-am scîrbit de efectele băuturii. Cu alte cuvinte ați face în așa fel încît să nu fiți culeși de nimeni, doar unul ca Pete ar face-o care în orice vede o marfă, deși n-ar putea fi folosită. Poate că tu ai salvat omenirea, Pete!“.

Asta-i povestea. Noi sîntem tot pe drum, desigur, dar în calitate de membrii ai „Comisiei extraordinare pentru investigarea invaziei extraterestre“. Congresul ne-a numit așa de cînd le-am adus aceste informații.

Acum, domnule primar, înțelegeți necazul nostru. Oamenii din orașul dumneavoastră au văzut ceva ce nu le face plăcere? Căci dacă e așa, am dori să vedem și noi despre ce e vorba!

(Traducere: OANA DURICAN)

EDUARD JURIST

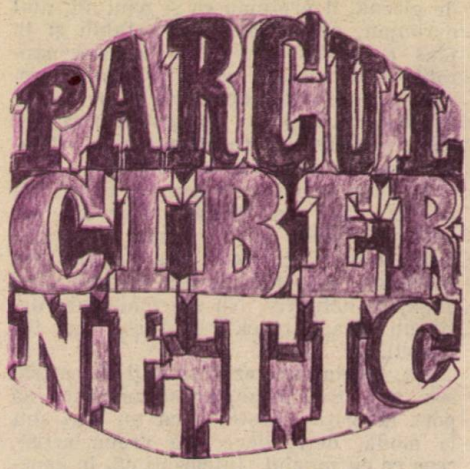

— Poftiți, vă rog, poftiți! Fiți bineveniți în parcul nostru. Sperăm c-o să vă placă...

De curînd parcul, în întregime renovat, fusese inclus în itinerarul turistic al orașului. Ghidul — care știa și trei limbi străine — ne invită cu un gest afabil după ce ni se adresase mai întîi cu profesionala întrebare: „français?“, „romanian?“, „de unde sînteți, fraților?“ Eram din toate părțile, chiar și din București. Un grup vesel venit prin O.N.T.

— Vă rog, vă rog, veniți mai aproape. Nu vreau să vorbesc prea tare. Știți, undele sonore produc perturbații atmosferice și deteriorează microclimatul...

Într-adevăr, ghidul — un tînăr vînjos cu o barbă mare scandinavă — avea o voce sonoră. Am făcut cerc în jurul lui, ceea ce îi permitea să ne vorbească familiar și foarte inteligibil.

— Sînt bucuros să vă furnizez orice fel de informații utile...

Cu un zîmbet fotogenic se adresă unui membru al excursiei noastre care privind distrat în jur pusese din greșală piciorul pe gazon:

— Nu vă jenați, puteți călca pe iarbă. „Nu se rupe, nu se strică — nici amendă nu se-aplică“, recită el spiritual. Da, stimați oaspeți, iarba aceasta pe care o vedeți — vă rog să-i apreciați culoarea de un verde nr. 5 perfect omogen — este iarbă de plastic. Această iarbă are un mare avantaj față de iarba naturală, în sensul că nu se vestejește niciodată. Nemaivorbind de faptul că nu crește și deci nu trebuie cosită.

Era o inovație cu totul neașteptată. Am făcut cîțiva pași pe peluză încercînd sub tălpi o senzație foarte plăcută. Am zîmbit gîndindu-mă cu cîte primejdii călcasem altădată pe iarba unor parcuri, avînd tot timpul senzația aceea îngrozi-

toare că în dosul fiecărui tufiș se ascunde un gardian mustăcios care-mi va smulge cu răutate și plăcere amenda de 25 de lei. Iată că această interdicție căzuse! Am revenit pe alee, cu urechile larg deschise la explicațiile ghidului.

Priviți, vă rog, și florile! Aceste minunate flori cu parfumul lor... Și, fără tranziție, strigă: Vasilee!

— Aăăuu?! veni de undeva răspunsul celui chemat.

— Dă drumul la olfactopulverizatoare, că avem oaspeți! Apoi întorcîndu-se spre noi ne lămuri confidențial. Vasile este grădinarul de servici la panoul de comandă...

Am avut vaga impresie că aud un țiuit ca de țînțar și în aceeași clipă văzduhul se umplu cu o mireasmă îmbătătoare de trandafiri.

— Trandafiri, în acest sezon, nu e prea devreme? am tresărit fără să vreau.

Abia atunci am observat că florile nici nu erau trandafiri, ci un fel de hibrizi între orhidee și ochiul boului.

— Aveți dreptate, spuse ghidul. Vasilee, apasă pe liliac!

Două secunde mai tîrziu ne-am simțit învăluiți de parfumul liliacului înflorit. Ghidul zîmbi și ne lămuri cu gentilețe:

— Vedeți, aici la noi a fost realizat visul vechilor florari care zămisleau acele emoționante flori de plastic, naive în felul lor. Mulți nu le agreau pentru aspectul lor convențional și pentru mirosul în general dezagreabil. Da, în definitiv, de ce trebuie să copiem în mod servil natura? Au fost realizate flori care nu există nicăieri în nici o seră și care, după cum vedeți, pot avea parfumul dorit.

...Într-adevăr, era un parc fără asemănare și-i prevesteam un frumos succes de casă.

— Ar fi cazul să luați loc pe bănci, spuse cu același zîmbet amabilul nostru ghid, scoțînd din buzunar o cutiuță pentru telecomandă. Apăsă un buton și pe aleea noastră se deschiseră mai multe trape — ca cele de la teatru — și tot atîtea bănci elegante și curate fură împinse la suprafață.

— După cum vedeți, aveți tot confortul. Mai ceva ca în străvechiul Cișmigiu...

— E adevărat, dar în Cișmigiu aveam și copaci... spuse atunci cu glas răgușit un bătrînel care pe tot parcursul excursiei avusese mereu ceva de criticat. (Mă exasperase cu observațiile sale. Mereu nemulțumit, mereu acru...).

— Copaci? Nimic mai simplu! Ce-ați dori? O salcie plîngătoare? Un arțar? Vă pot oferi și un eucalipt aclimatizat.

— Și totuși, și totuși lipsește ceva, se înverșună bătrînelul criticist.

— Poate îndrăgostiții, spuse malițios ghidul. Să știți că parcul nu a fost încă deschis oficial. Cînd va fi pus în circuitul public, atunci...

— Nu, nu... altceva, altceva, insista bătrînelul făcînd parcă un mare efort de memorie...

Sigur, cum de nu mi-am dat seama! Și eu avusesem tot timpul impresia secretă că ceva, ceva, nu e în ordine. Și deodată am spus tare (poate chiar prea tare):

— Sigur că da! N-are păsărele!

Dar ghidul parcă atîta aștepta. (Era se pare chiar un test ecologic ce trebuia realizat în perioada de rodaj a parcului).

— Vă înșelați, stimate tovarășe. Cum vă imaginați că ar putea lipsi păsărelele? Ce fel de parc ar mai fi în cazul acesta?! Singura deosebire e aceea că păsărelele noastre nu ciripesc fără noimă de parcă ar fi în pădure. Îmi dați voie?

Și, apăsînd un alt buton al cutiuței magice, aerul se umplu de ciripit... muzical!

— Un sintetizator perfecționat emite acest ciripit minunat care este de fapt o compoziție creată de un calculator. Dacă aveți urechea exersată, veți recunoaște și trilurile privighetoarei și ciripitul vrăbiilor, ba chiar și fîlfîitul aripilor. Unde mai pui că sîntem scutiți de inconvenientele păsărilor adevărate care nu pot fi deprinse cu curățenia.

— Și atunci — era din nou bătrînelul care găsea mereu nod în papură — cine vă mănîncă insectele?

— Insecte? Ghidul afișă o expresie de om jignit. Îmi pare rău, dar parcul nostru e deparazitat. E absolut steril!

Pe cînd părăseam parcul cu impresii de neșters pe care le-am înscris în cartea de aur aflată la ieșire, am întrebat din politețe:

— Spuneți-mi, vă rog, dar înainte ce-a fost aici?

Ghidul îmi dădu și această ultimă lămurire:

— Ce să fie? Un parc obișnuit, cu bănci, cu pomi, cu păsărele.

Un model depășit.

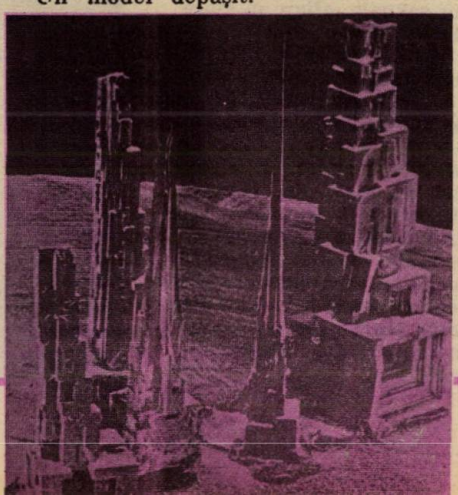

Din tainele organismului uman

● *Programul fundamental al naturii* ● *Sexul de bază la om este cel feminin*

Doi cercetători, Alfred Jost, titularul catedrei de endocrinologie de la College de France (Paris) și Stephen Wachtel, biolog la „Memorial Sloam Keteering" din New York, au demonstrat din nou că Biblia greșește și că, de fapt devine clar, pe baze științifice, că femeia a fost creată de natură înaintea bărbatului. Cele două sexe, la om, se disting prin felul cromozomilor aflați în nucleul fiecărei celule. Bărbatul are 22 perechi de tip x și o pereche, mai mică, numită y, care îi determină sexul, în timp ce la femeie toți cei 23 sînt de aceleași tip, respectiv x. Acești 46 cromozomi se găsesc în toate celulele corpului, mai puțin în cele de reproducere, unde spermatozoidul și ovulul au fiecare cîte 23, pentru ca în momentul fuziunii să se întregească la 46. Dacă ovulul are 22 cromozomi obișnuiți și unul sexual de tip x, spermatozoidul are tot 22 obișnuiți, al 23-lea, cel sexual, fiind uneori x și atunci se naște o fată, alteori y, iar atunci ar trebui să vină pe lume un băiat, dacă mecanismul nu este întrerupt de anumite cauze. După fecundare ovulul începe un proces de diviziune și diferențiere a țesuturilor și organelor. Cercetătorii au urmărit dezvoltarea glandelor sexuale, aflate în stare embrionară (gonadele), care vor deveni fie testicule, fie ovare. Pînă la sfîrșitul celei de a șasea săptămîni, arată Jost și Wachtel, diferențierea apare deja, dar pentru asta este necesar să intervină, în plus, un hormon testicular — testosteronul. Acțiunea lui asupra celulelor cordonului lui Wolff, care posedă pe suprafață niște receptori sensibili, va declanșa transformarea acestuia în prostată, glande seminale etc. Cei doi oameni de știință au explicat mecanismul acestor transformări în modul următor: Cînd hormonul ajunge la receptori, aceștia reacționează și încep să formeze o anumită proteină numită „nuclear — citisol — androgen — receptor". Ea joacă un rol de „agent de legătură", făcînd un du-te-vino între receptori, unde ea primește „ordinele" testosteronului și nucleului celulei, căreia i le transmite. Astfel, fără a pătrunde în celulă, testosteronul „teleghidează" mecanismul acesta și provoacă transformarea cordonului lui Wolff în ansamblul genital bărbătesc. Dacă proteina, din anumite cauze, nu mai este capabilă de a primi ordine de la testosteron sau, deși le

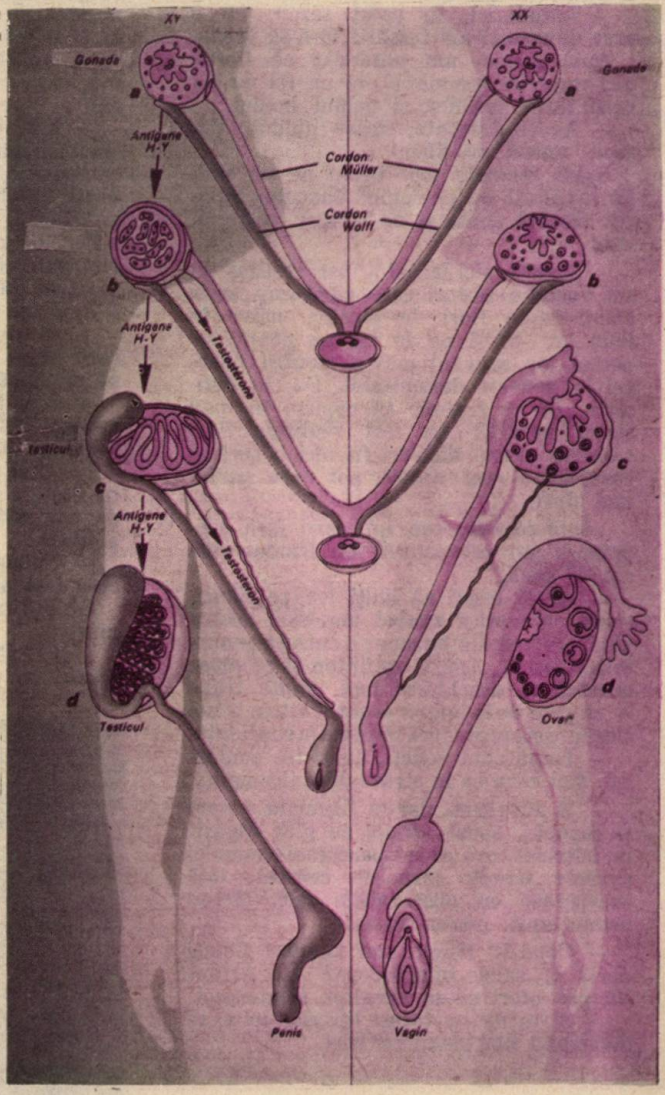

primește, nu mai este în măsură să le transmită celulei, cordonul lui Wolff degenerează și se dezvoltă cordonul Müller, iar organul care trebuia să fie bărbătesc devine un aparat genital feminin. Din ce cauză proteina nu-și îndeplinește sarcinile? Ipoteza cea mai admisă este că gena responsabilă de sinteza acestei proteine a fost reprimată, din anumite cauze. Astfel, în ciuda unei masculinități genetice, organogeneza tinde să se îndrepte către femeie. Acest lucru, arată Jost și Wachtel, pune în lumină, încă o dată, rolul antigenei H-y, în evoluția către bărbat. Cercetătorul japonez S. Ohno, de la „City of Hope Medical Center" din Duarte-California, a luat un șoarece, care în mod genetic trebuia să fie mascul, dirijînd în eprubetă, contra lui anticorpii antigenei H-y. Acești anticorpi s-au lipit de antigena H-y, prezentă la suprafața celulei, inhibîndu-i acțiunea. Ca urmare, organele sexuale ale șoarecelui s-au dezvoltat, în continuare, către forme ovariene, de unde s-a tras concluzia că, dacă antigena H-y este o condiție necesară pentru formarea testiculelor, ea nu este și suficientă pentru a produce o dezvoltare către organe genitale masculine.

Imaginea alăturată reprezintă schematic mecanismul de diferențiere sexuală. În ea se vede că gonadele fie că sînt programate către organe bărbătești (xy) sau femeiești (xx), rămîn indiferente. Apoi celula bărbătească fabrică antigena H-y, comandată de cromozomul y, o antigenă ce nu se produce la femeie. La punctul „c" se vede că, în timp ce antigena H-y continuă să fie sintetizată, testicului, în stare embrionară, începe să fabrice hormonul testicular, care face să degenereze cordonul lui Müller și să se dezvolte cel al lui Wolff.

Din cele arătate de cercetători, pe baza studiilor făcute, rezultă că sexul de bază la om este cel feminin, în timp ce sexul masculin este o deviere de la „programul fundamental" al naturii.

Memoria topografică a șerpilor constrictori

Lungi, uneori de peste 10 metri, acoperiți cu solzi și lipsiți de venin, șerpii constrictori, numiți așa deoarece își înăbușe prada prin strîngere, răsucindu-se în jurul ei cu o imensă forță, sînt singurele vietuitoare mari de pe planetă, aproape complet mute, emițînd doar cîte un șuierat, complet surde, percepînd vibrațiile numai fiind în contact cu solul, în schimb dispunînd de un organ senzorial original, așezat în gropițele buzelor superioare și inferioare, foarte sensibil la radiațiile termice și care îi ajută să identifice prezența animalelor cu sînge cald, chiar în fundul vizuinei. Au un miros dezvoltat, care se manifestă însă cu totul altfel decît la alte animale. În vălul palatin au o pungă, unde ajung prin intermediul limbii particulele odorante captate din aer, identificînd și pe această cale prada. Vietuitoarele sînt zărite de la mică distanță, căci constrictorii văd mai bine în penumbră, decît în plină zi. Dacă un animal mic trece prin apropiere, șarpele se aruncă deodată, cu tot corpul, prinde prada cu fălcile și se încolăcește în jurul ei, înăbușind-o. Strînsoarea încetează din momentul în care nu mai simte mișcările respiratorii și bătăile inimii. Înghițirea se face începînd cu capul și totodată în sensul penelor sau părului. De fapt →

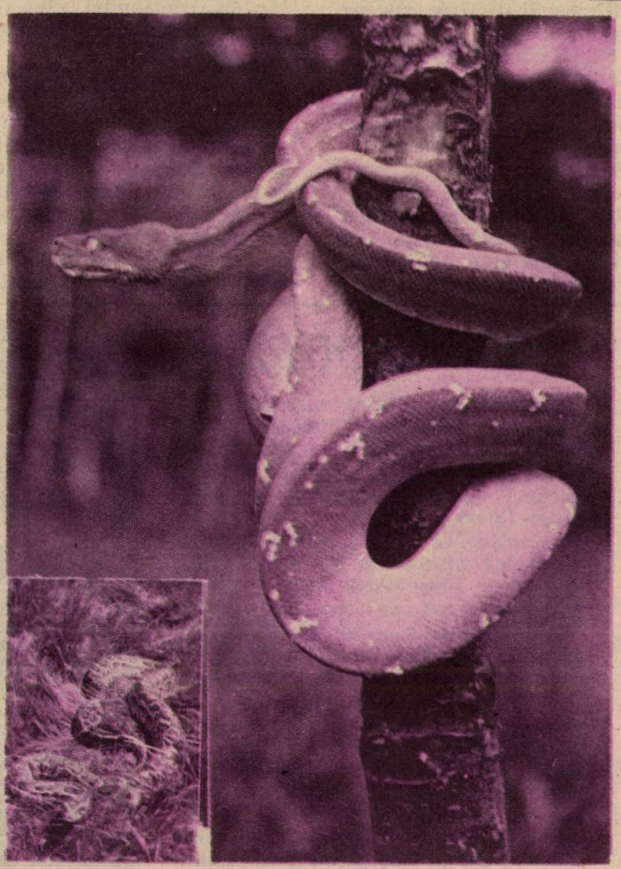

Piton indian

are loc un „proces" de înghițire, deoarece șarpele avansează în pradă, printr-o mișcare alternativă a fălcilor și o mișcare lentă a întregului corp. Pe măsură ce victima e introdusă în corp, cu ajutorul unei salivații bogate, șarpele se umflă și se deformează. Odată ajunsă prada în stomac, constrictorul este epuizat și rămîne imobil, dormitînd mai multe zile sau chiar mai multe săptămîni. Stomacul îi este extraordinar, el fiind capabil să digere nu numai partea cărnoasă, dar chiar oasele, penele, dinții. Toți constrictorii sînt carnivori, ei putînd înghiți, datorită ligamentelor ce leagă cele două fălci, animale mari, ce pot depăși de mai multe ori propriul lor diametru. Deși trezesc spaimă, rar atacă omul, tendința lor fiind de a fugi la apariția acestuia. În schimb omul este periculos pentru aceste vietuitoare, pe care le-a decimat, multe specii fiind pe cale pe dispariție.

Șerpii constrictori se hrănesc de 2—3 ori pe lună, iar apa de care au nevoie și-o procură din roua aflată pe frunzele dimineții.

Șarpele boa este un constrictor ce își duce viața în Antile, precum și în America Centrală și meridională. Cel mai frumos este boa-curcubeu (Epicrates cenchris), care are inele albăstrui pe un fond roșu purpuriu. Un boa magnific este și șarpele papagal (Corrallus caninus). Are o culoare verde galbenă cu inele albe, lung cam de 2 metri, trăiește în America de Sud și se hrănește în special cu papagali, de unde îi vine și numele. Atacă și maimuțele, la care însă are un succes mai mic. Tot în această parte a lumii, pe malul rîurilor și al marilor fluvii, în special în bazinele Amazonului și Orinoco, își duce viața anaconda (Eunectes murinus). Cu o lungime ce depășește șapte metri, preferă drept hrană peștii și caimanii, dar nu se ferește să atace nici păsărlle și mamiferele. O specie de culoare galbenă (Eunectes notaens) trăiește mai la sud și are o talie mai mică. La boa ouăle se clocesc în interiorul corpului matern și femela aduce pe lume, după 140 zile, pînă la 50 pui, fiecare măsurînd 44—50 centimetri. În tot timpul clocitului, animalul nu se hrănește.

O altă categorie de constrictori sînt pitonii. Spre deosebire de boa, aceștia au dinți premaxilari și sînt ovipari. Femela depune pînă la 100 de ouă, pe care le așază în grămezi, se încolăcește în jur și își reazemă capul pe vîrf, reușind astfel să asigure în interiorul acestei grămezi o temperatură mai mare decît cea a corpului cu 6—7 grade Celsius. În tot acest timp, femela nu-și părăsește locul și nu se hrănește. Pitonul reticulat (Python reticulatus) măsoară 10 metri, are o greutate de 100 kilograme și trăiește 70—80 de ani. Este de origine din Indonezia. Pitonul indian, din imagine, este mai mic și are pe cap și gît un semn în formă de potcoavă. Poate trăi multă vreme fără hrană. Se citează cazul unuia de 6,5 metri, în greutate de 75 kilograme, care, după 29 de luni de nemîncare și după ce pierduse 45 kilograme din greutate era încă viu. Pitonul regal, ca și pitonul-diamant din Australia sau cel malaez, sînt de talie mică.

Șerpii constrictori își păstrează timp îndelungat cuibușul și un domeniu bine stabilit, a cărui suprafață depinde de specie. Ei au o memorie topografică extraordinară. Un piton ținut în captivitate 267 zile și apoi lăsat liber și-a regăsit cu precizie adăpostul. „Apartamentul" este însă părăsit definitiv cînd hrana devine rară sau cînd condițiile climaterice au devenit foarte grele pentru clocit. Ca toate reptilele constrictorii trăiesc solitari.

AUREL DIANU

RECORDURI...

Anual în localitatea austriacă Faak See se desfășoară o întrecere rezervată tuturor acelora care doresc, în diferite domenii, să stabilească recorduri cît mai originale pentru a putea figura pe viitor în celebra „Carte a recordurilor". Din multitudinea încercărilor prezentate cu acest prilej, vă oferim doar două imagini. Prima ni-l înfățișează pe austriacul Franz Waldauer care a prezentat (evident în premieră) sărituri la obstacole cu doi cai (bine înțeles, fără șa), reușind ca, în aceste condițiuni, să-și mențină echilibrul și să termine cu succes cursa sa de obstacole. A doua imagine vă înfățișează șapte schiori care au coborît un deal cu ajutorul celor mai lungi schiuri cu rotile din lume. Fără îndoială o performanță sportivă de certă valoare care demonstrează îndemînarea puțin obișnuită a acestora.

Prezentăm o colecție de toamnă — iarnă 1984 — 1985, concepută și realizată la Centrul de cercetare și proiectare a îmbrăcămintei, la care predomină ca linie silueta dreaptă și silueta igrec. Silueta dreaptă se caracterizează prin aspectul de dreptunghi al ansamblului, cu talia subliniată sau nu de cordon. Silueta igrec, cu umerii foarte pronunțați, marcați cu pernițe, completează linia conică a jupei. În cadrul ansamblului, ca noutate este amploarea mînecii dată de tăietura chimonou sau raglan.

CE SPUN CERCETĂTORII DE MODĂ

O piesă reprezentativă pentru costumul de paradă de la sfîrşitul sec. XIV: „tabart" (tip de vestă reluată de moda epocii noastre).

Pentru sec. al XIV-lea, secol în care moda spaniolă a simplificat treptat ţinuta, făcînd-o mai austeră în contrast cu gustul italienesc şi franţuzesc pentru detaliile şi accesoriile pur ornamentale, ilustrăm moda feminină prin două reproduceri după Holbein.

— Valentina Păunescu, sînteţi tînără dar, constat, ştiţi aproape „totul" despre modă. Îmi spuneţi că aţi absolvit Institutul de Arte Plastice, şi că aici, la Centrul de cercetare şi proiectare a îmbrăcămintei, vă ocupaţi alături de alţi colegi specialişti, de modă. Înainte de a afla cum trebuie să ne îmbrăcăm, v-aş ruga să lămurim cîteva „amănunte". Ce se înţelege prin cuvîntul „modă" şi care este evoluţia ei de-a lungul timpului?

— Moda, ca etimologie, provine din latinescul „modus" — manieră, şi defineşte un mod, o manieră de a trăi şi, implicit, de a ne îmbrăca urmînd un anume gust de moment. Din punct de vedere istoric, primele preocupări legate de modă apar în sec. XIV, odată cu formarea primelor corporaţii de croitori. Dar abia la sfîrşitul sec. XVIII îşi fac apariţia, alături de almanahuri consacrate modei, primele manechine, „păpuşi" îmbrăcate „à la française".

Primii creatori de modă consacraţi încep cu Rose Bertin — sub Maria Antoaneta, Leroy — sub I-ul Imperiu şi Ch. Worth — sub al II-lea Imperiu, (de-altfel, primul creator care şi-a prezentat modelele pe manechine vii). După Ch. Worth, au apărut alte nume celebre care au jalonat istoria modei începînd cu M. Vionnet, P. Poiret, C. Chanel, Patou, Lanvin şi sfîrşind cu C. Dior. Practic, cam pînă la al doilea război mondial, moda difuzată de „Haute Couture" era apanajul femeilor elegante din înalta burghezie. Odată cu procesul industrializării şi antrenată de clientela tînără, mereu dornică de schimbare şi nou şi de creşterea puterii de cumpărare, îşi face apariţia, alături de creaţia de tip „Haute Couture", creaţia de tip „Prêt-à-porter". În vasta panoramă oferită de evoluţia şi istoria modei se impun cîteva mari perioade: la început, cea a unei îmbrăcăminţi nediferenţiate şi impersonale; apoi una personală şi delimitată naţional; şi, în fine, din nou impersonală şi internaţională (caracteristică epocii contemporane şi care începe odată cu industrializarea modei).

— Se spune că epoca influenţează moda şi că aspectul vestimentar defineşte, la rîndul său, istoria. Ce este caracteristic pentru vestimentaţia diferitelor epoci istorice?

— Moda, ca fenomen, a fost şi este tributară unei epoci şi rolului jucat de femeie în acea epocă. Primul război mondial a adus pentru prima oară în modă o ţinută mai practică; acest lucru a coincis cu angajarea mai plenară a femeii în viaţa economică şi culturală, deci cu emanciparea ei socială.

În accepţie curentă, moda este expresia stilului de viaţă al omului. În conţinut însă moda e un fenomen care trimite la o serie de realităţi ce vizează aspecte de ordin social, politic, economic, artistic. Din acest punct de vedere, istoria modei e importantă pentru istoria şi evoluţia civilizaţiei umane, căci schimbările sale îşi spun cuvîntul asupra traiului cotidian, cu aspiraţiile şi dispoziţiile lui. În acest context, creatorul de modă deţine rolul de reporter al societăţii. Ca act de creaţie moda trimite la două aspecte majore

Pentru stilul Lanvin este specifică întrebuințarea broderiilor și a bordajelor.

Anul 1927: Chanel — costum taior în carouri scoțiene.

— unul de tip funcțional — prin forma veșmîntului pe care-l propune și unul de tip estetic prin elementele de tip artistic pe care le presupune: proporții, combinații de culori, caracteristici ornamentale etc.

Dacă la începuturi creația de modă se raporta la anume „etichete" și „canoane", caracteristice unui stil, mod de viață, astăzi moda interoghează tot mai mult corpul uman, în raport direct cu anumite nevoi legate de confort, de libertatea de mișcare etc.

— Vorbind despre adaptarea modei la viața cotidiană, care sînt „canoanele" impuse de civilizația deceniului opt?

— Ceea ce se cere azi îmbrăcămintei este — în ordinea importanței — estetică, funcționalitate, utilitate și eficiență economică.

Estetic, omul ar vrea ca îmbrăcămintea să se adapteze cît mai bine personalității sale, existente sau dorite. Funcțional, azi se cere tot mai mult ca haina să fie purtată în cît mai multe împrejurări și să fie ușoară. Ca utilitate, se caută produsele care promit rezistență, au o bună ținută și sînt ușor de întreținut. Economic, o haină este un obiect care se cumpără, de aceea contextul tehnico-economic e un factor important în realizarea de produse de calitate, cu atît mai mult cu cît de el depinde realizarea optimă a celorlalți factori.

Una din implicațiile majore ale modei în zilele noastre este cea de educație și formare a gustului, încă de la faza îmbrăcămintei pentru copii. Mai mult chiar, prin elementele artistice moda contribuie la clarificarea raporturilor între util și frumos.

— Cînd ne referim la o epocă, ne place s-o definim prin „stil". Acum, cînd se pune accentul pe funcționalitate, și cum nu vrem să renunțăm nici la estetic, ce spun specialiștii despre stilul epocii noastre?

— Faptul că azi creația de modă își propune o mai atentă abordare a problemelor legate de raportul formă-funcționalitate, o apropie de activitatea de tip design, ceea ce nu înseamnă o anulare a ceea ce se numește „stilismul de modă". Cu atît mai mult cu cît moda e identificată cu stilul unei anume epoci. Fiecare epocă și-a dezvoltat propria sa concepție estetică despre formele ideale — lucru demonstrat dealtfel și de variațiile canoanelor de frumusețe, la care moda s-a raportat dintotdeauna.

În condițiile de azi, a face creație de modă înseamnă deopotrivă a face o activitate de tip „design", dar și „stilism", adică a crea haine confortabile, perfect integrate destinației, și, în același timp, haine care să exprime un stil.

MELANIA CONSTANTINIU
Foto: MIHAI POPESCU-STOENEȘTI

pentru toate vîrstele, pentru toate gusturile

CONFECȚII FRUMOASE, TRAINICE, MODERNE

Fiecare anotimp și fiecare sezon cu moda și linia sa.

Fiecare femeie și fiecare bărbat cu gustul și opțiunea sa.

Magazinele și raioanele specializate ale comerțului de stat vă stau la dispoziție în tot cursul anului.

Practice, moderne, elegante: tricotajele.

Realizate într-o variată paletă coloristică, dimensiuni și modele diversificate, tricotajele se numără printre piesele cele mai agreate din garderoba dumneavoastră.

Magazinele și raioanele specializate ale COMERȚULUI DE STAT vă invită să alegeți din bogatul sortiment pe care vi-l pun la dispoziție: bluze, rochii, jachete, pulovere, fuste ș.a.

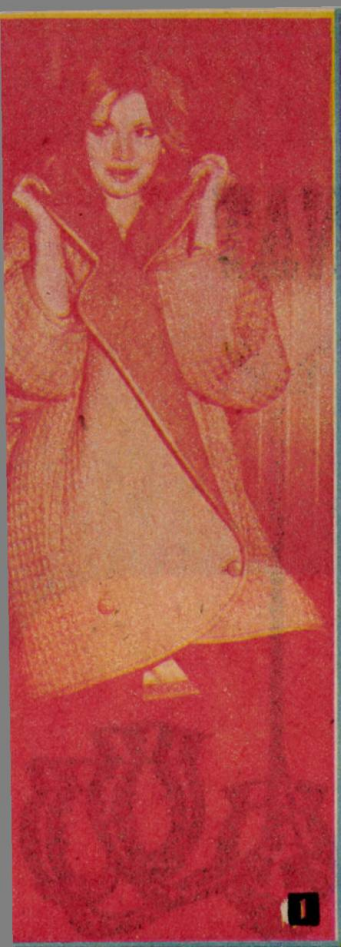

1. Jachetă din stofă, de lungimea 7/8, cu două fețe și garnitură — guler și nasturi — din piele.

2,3,4. Mantouri din stofă diverse culori (negru, roșu, alb). De remarcat, completarea modelelor cu gulere de catifea și, în general, ca o tentă a liniei propuse, butonajul asimetric.

5. Un complet elegant compus din fustă plisată și bluză, ambele din mătase, asortate cu jacheta din stofă subțire în carouri mici.

corpuri de ILUMINAT

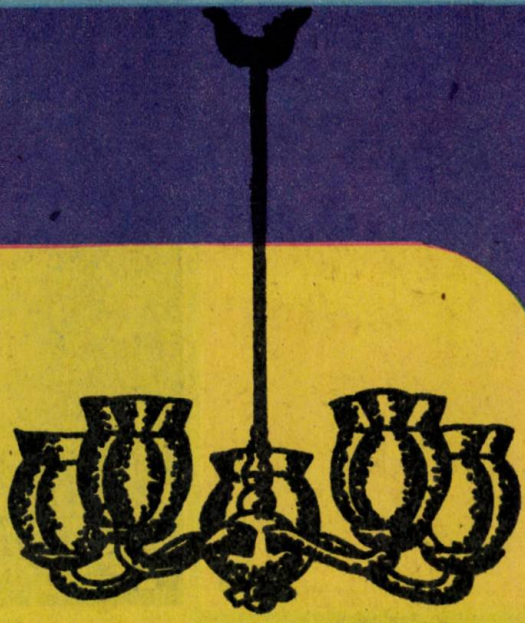

Secretul unui interior plăcut? Eleganța și finețea corpurilor de iluminat.

Pentru a putea alege corpurile de iluminat care să corespundă cadrului ambiental al locuinței, în funcție de spațiu, mobilă etc, vizitați magazinul comerțului de stat din București — „Electrolux" sau raioanele specializate din magazinele „Electrotehnica", „Victoria", „Bucur-Obor", „Unirea"; în țară magazinele universale din Pitești, Oradea, Tg. Mureș, Cluj-Napoca, Iași, Timișoara ș.a.

Fondul de marfă pus la dispoziția cumpărătorilor: veioze, noptiere, lămpi de masă, lămpi birou fixe și cu articulații, aplice, lampadare, plafoniere, pendule, lustre cu 2 și mai multe brațe, candelabre, din diferite metale, mase plastice, lemn, fier forjat, abajururi din sticlă, clare, mate, sablate, din carton, mase plastice și materiale textile.

excursii și vacanțe prin o.j.t.

Recomandări și informații potrivite privind modul de organizare a excursiilor vă pot fi oferite de toate agențiile, filialele și punctele de valorificare ale O.J.T.-urilor din întreaga țară.
Pot constitui tentații argumentate excursiile pentru:

• schimb de experiență și documentare la obiective economice și social-culturale, monumente istorice și de artă, monumente ale naturii; • cunoașterea celor mai pitorești zone ale țării; • participare la manifestări culturale sportive, târguri sau expoziții; • sejururi scurte, combinate în mai multe stațiuni balneoclimaterice; • drumeții la cabanele din munți.

O complexă bază materială — hoteluri, case de odihnă, bănuri, popasuri turistice, restaurante, mijloace de distracții și agrement — vă stă la dispoziție pe întreg parcursul călătoriei. Ospitalitatea gazdelor vă va da un plus de satisfacții.

La transportul pe C.F.R. se beneficiază de o reducere de 25 la sută din costul călătoriei.

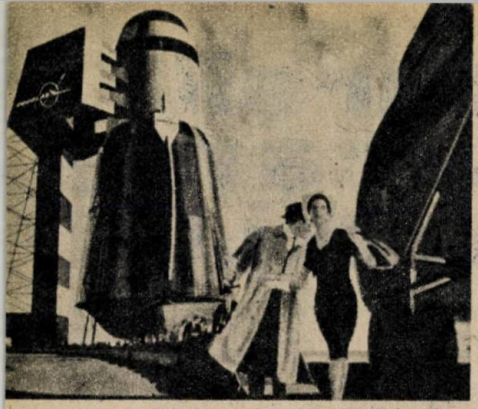

Pasageri coborînd din transportorul „Pegas" (desen).

TRANSPORTORUL PEGAS: PARIS — NEW YORK ÎN 20 DE MINUTE

După o serie de giganți ai aerului (Concorde, Boeing, Tupolev, Douglas, Lockheed), se face simțită o stagnare în lansarea unor noi modele. Nu imaginația le lipsește proiectanților, dar se pare că actuala tehnologie și-a atins limitele, atît în aliaje, cît și în carburanți. Exemplarul unicat Griffon-2 a detronat turbo-reactoarele „clasice", prin performanțele sale, grație propulsiei furnizate de turbo-strato-reactoarele special studiate pentru zborul hipersonic. Dincolo de Mach-3, „vechile" motoare începeau să devină incapabile de a mai accelera viteza. Temperatura aerului ce pătrunde în reactoare la Mach-4 este de 610°C, la Mach 4,5 de 950°C și de 1350°C, la Mach-6, solicitări la care piesele mobile ale turbo-reactorului nu rezistă. Aici, numai un strato-reactor se poate descurca...

Distanța etalon pentru aprecierea performanțelor este Paris-New York. „North American" propune un avion din oțel inoxidabil cu 4500 km/oră la o altitudine de 23 000 m. „Nasul" său suportă 650°C. Firma Boeing a alocat 35 de milioane dolari pentru studiul unui avion cu geometrie variabilă: în zbor subsonic, avînd o anvergură de 50 m, pentru o lungime de 90, cînd trece la zborul supersonic, aripile i se strîng formînd cu planurile ampenajului o singură aripă „delta" de 30 m anvergură. Pentru a rezista la solicitări, aliajul ales a fost din titan adiționat cu 6% aluminiu și 4% vanadiu.

Cel mai îndrăzneț proiect aparține însă firmei „Douglas", care propune pentru un viitor apropiat o cursă Paris — New York de doar 20 de minute, cu o capsulă spațială „Pegas", avînd patru punți (nivele), fiecare cu 43 de cușete pentru pasageri. Un etaj rachetă (derivat din nava cosmică Saturn V), dezvoltînd o „împingere" de 2 000 de tone, va propulsa sarcina utilă aproape la limita satelizării. La 200 km altitudine, cele 6 rezervoare de carburant vor cădea în ocean fiind recuperate pentru refolosire); transportorul „Pegas", aflat la apogeul „luminării spațiale", își începe coborîrea. Viteza dobîndită îi va permite să rîcoșeze pe primele straturi ale atmosferei. Ajuns aproape de destinație, pilotul va aprinde retrofuzeele și aparatul va intra astfel în straturile dense. Hidrogenul lichid ce asigură aterizarea va răci pereții cabinei încinse de frecarea aerului. Deasupra aeroportului (după o tehnică veche, încă de la „Surveyor" și „Luna" IX și XIII), „Pegas" va pivota, iar motorul său va „planta" lin aparatul pe aria de aterizare.

Problemele de rezolvat sînt însă complexe: accelerația și decelerația trebuie să fie suportabile, iar sistemele de securitate vor fi asemănătoare cu cele ale navetei spațiale. Dacă se ia însă în considerație căderea „verticală" suferită de costul kilogramului satelizat (astăzi de mii de ori mai ieftin decît acum un deceniu), „Pegas" nu mai apare ca simplă speculație.

S-a și calculat că prețul unui bilet va fi doar ceva mai mare decît pentru o călătorie cu avioanele supersonice. (*D. Alexandru*)

STAREA VREMII PROGNOZATĂ DE ANIMALE

Lăstunul roșu e o pasăre care se deosebește de altele prin viteza zborului (peste 160 km pe oră). Și încă prin ceva: presimte extraordinar schimbările vremii. De pildă, i se poate întîmpla ca în plină vară (deci avînd cuibul plin de pui) să dispară dintr-odată, semn că cel mai tîrziu în 24 de ore cerul se va înnora și va ploua mai multe zile. Această pasăre se hrănește cu insecte aduse puilor în cantități mari (cîte 200-700), după 17—19 ore de „muncă". Pe vreme rea, insectele se ascund, așa că lăstunii-părinți pornesc la 100—200 km depărtare, acolo unde e soare și senin. Puii, aparent părăsiți, își iau măsuri de protecție: temperatura corpului lor scade pînă la 20° (în mod normal au 40—42°), putînd rămîne așa 10—12 zile, stare în care nu cheltuiesc energie, deci rezistă fără hrană. Cînd ploaia încetează, păsările adulte se întorc odată cu vremea frumoasă iar puii își reiau viața activă. Cum „știe" lăstunul roșu că timpul se înrăutățește pentru mai multe zile în șir? (Căci el nu pleacă dacă nu urmează o ploaie de lungă durată). Biologii specializați în fiziologia păsărilor răspund că unul din „aparatele lor meteorologice" îl constituie oasele lor goale, sensibile la schimbările presiunii atmosferice. Un alt „aparat" e situat în țesutul muscular al capului lăstunului roșu, unde se află cristale microscopice de magnetit ce reacționează la perturbațiile electrice din atmosferă, primul indiciu al oricărei schimbări a vremii. Revista „Sputnik" se referea recent la o nouă știință: meteobio-

logia, întrucît aptitudini asemănătoare se întîlnesc și la alte animale. În această privință binecunoscutul nostru etolog, dr. Mihai Cociu, directorul Grădinii zoologice din Capitală, ne-a vorbit de o constatare mai veche aparținînd unui mare savant, întemeietor de școală, Jacob von Uexküll, care a stabilit că, deși trăiesc în același mediu cu oamenii, animalele îl percep diferit, în funcție de specie și, de nevoile ei. Ele au organe de simț diferite față de om, ca structură și funcțiuni, deci și capacități de percepere diferite. De exemplu, albinele pot distinge lumina polarizată de cea nepolarizată, însușire utilă pentru orientarea lor în spațiu. Karl von Frisch laureat al Premiului Nobel, a demonstrat că albinele percep și radiațiile ultraviolete. Doble și Schmidt au arătat că unii șerpi percep prezența mamiferelor mici, cu care se hrănesc, prin intermediul radiațiilor infraroșii emanate de organismul prăzii. Cu alte cuvinte șerpii „văd" în infraroșu, albinele „văd" în ultraviolet, iar liliecii disting distanțele și proporțiile cu ajutorul unui radar biologic complex. Rezultă că de fapt fiecare animal trăiește într-o lume proprie pe care o percepe în funcție de „aparatele" sale și de necesitățile vitale ale speciei. Exemplul cu lăstunul roșu, explică dr. Mihai Cociu, demonstrează că adaptările lui, care au fost determinate de modificările atmosferice, joacă un rol esențial în însăși supraviețuirea speciei, pe care selecția naturală a înzestrat-o cu un sistem ce sesizează din timp schimbările meteorologice. De altfel, animalele sînt cele înzestrate cu aparate senzoriale mai sensibile, căci selecția naturală aici a perfecționat ceea ce era nevoie pentru supraviețuirea speciilor. Omul și-a inventat și construit el însuși o serie de senzori tehnici.

Revenind la animalele-meteorologi, directorul Grădinii zoologice Băneasa dă și alte exemple, observate de el din experiență proprie. Unul e bursucul care, pe timp de iarnă sau primăvară, timpurie, într-o zi însorită, se retrage în adăpost, astupă intrarea, se înfundă în paie; după 24 de ore apare negreșit o schimbare în rău a vremii, cu frig, zăpadă, viscol. Ce a determinat această aptitudine meteorologică la bursuc? Modul de viață. El trăiește în vizuini subterane, unde iarna cade într-un fel de somnolență. Dar dacă se face frumos afară, el iese să-și caute hrană, eventual depărtîndu-se de vizuină; e important, în acest caz, ca receptorii lui să-l avertizeze asupra înrăutățirii timpului. Același comportament — moștenire atavică — a întîlnit dr. Mihai Cociu și la mistreți care, cu maximum o zi înainte de schimbarea vremii, (răcire bruscă, vînt, ger), chiar dacă nimic n-o anunță, se retrag în adăpost, își fac acolo culcuș și nu mai ies afară nici pentru hrană.

În concluzie, subliniază astăzi specialiștii, ar trebui ca această capacitate de anticipare a stării timpului, aparținînd lumii animale, să iasă din sfera observațiilor empirice, trecînd în stadiul unor cercetări riguroase; o colaborare între biologi și meteorologi ar putea duce la fundamentarea integral științifică a biometeorologiei; disciplină interesantă nu doar ca o curiozitate, ci avînd și mari implicații practice. Fiindcă, dacă am utiliza „senzorii" animalelor, ar fi posibil să obținem prognoze mai certe decît cele de care dispunem, căci barometrele biologice sînt extrem de sensibile, complexe și precise. O cunoaștere exactă a structurii, a mecanismelor fiziologice ce intervin în anticiparea modificărilor vremii ar fi de folos bionicii.

E sigur că animalele nu rămîn indiferente și față de alte schimbări din natură — compoziția chimică a aerului, prezența ionilor negativi ori pozitivi din atmosferă etc. — foarte importante pentru viața lor, dar și pentru a noastră. E aici, afirmă în concluzie dr. Mihai Cociu, o nouă provocare pe care natura o adresează omului.

(Viorica Tănăsescu)

AUTOCAMION BIZAR

Această ciudată mașină (botezată „Oul") nu e o machetă pentru un film științifico-fantastic; a fost concepută și chibzuită îndelung de Luigi Colani, un designer german de origine italiană. O cameră de televiziune, încorporată în partea superioară a cabinei, permite șoferului să vadă pe un ecran ce se întîmplă în spate. Ferestrele laterale sînt înlocuite cu aparate de climatizare. Tot în cabină a fost incorporat un dispozitiv legat cu toate părțile principale ale vehiculului. Dacă survine o pană la motor sau cauciucuri, aparatul de radio se întrerupe automat și alarma se declanșează. În caz de ceață, un radar permite circulația autovehiculului în deplină siguranță, el evitînd orice coliziune cu alte vehicule. În caz de șoc frontal, un sistem hidraulic ridică cabina și îl pune pe șofer la adăpost. În fine, pentru vizibilitate, diverși senzori stabilesc calitatea drumului ca și temperatura ambiantă, elemente care, după ce sînt analizate de un calculator, se transmit șoferului pentru alegerea vitezei optime; forma aerodinamică micșorează rezistența aerului, reducînd consumul de carburant cu 25 la sută.

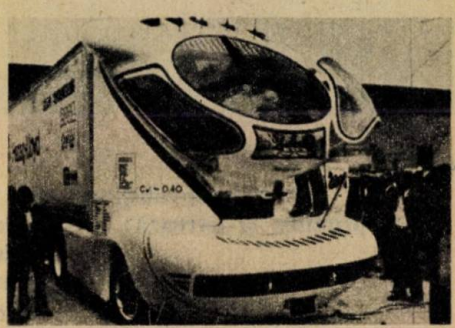

Întreprinderea
ELECTROMETAL
Timișoara

Str. Circumvalațiunii nr. 1, tel. 45074, Telex 71239

produce și livrează:

- rulotă E. 801 pentru 3 persoane
- rulotă E. 404 „Litoral"
- cort pliant auto Bega — 2
- rulotă pliantă tip RPA — 240
- remorcă RNA. 400
- motocultor tip ELTIM-4 EMC-1 cu anexe:

prășitoare, plug, 6 freze cu și fără disc, directoare și apărătoare, cositoare, freză, rariță, roată de rulare cu greutate suplimentară

- instalație de transportat Vacuum tip 37E, 22 — transvag.

AMPRENTELE DIN PAMIR

Printre locuitorii Pamirului circulă tot felul de zvonuri referitoare la existența unei ființe mari, de peste 2,5 metri înălțime, neidentificată. Acum cîțiva ani o expediție sovietică s-a deplasat în Republica Tadjică, pe valea muntelui Guissan, din lanțul Pamir-Altai, în partea superioară a rîului Varzob. Munca cercetătorilor a început într-o manieră originală. Terenul pietros a fost sfărîmat, apoi pulverizat și egalizat pînă la formarea unei piste, pe care un vizitator nocturn să-și poată lăsa amprenta. În primele nopți s-a instalat și o pîndă, dar nu s-a semnalat nici un fapt deosebit. Apoi pînda s-a abandonat pentru ca eventuala ființă să nu fie speriată. A doua zi s-a găsit pe teren, bine imprimată, urma unui picior, așa cum apare în imagine. Ea este plată, lungă de 34 cm și lată, în dreptul degetelor de 16 cm. Degetele sînt larg despărțite, iar degetul mare e mult mai jos decît celălalt. S-a făcut apoi un mulaj în gips, comparat de cercetătorul E. Dobzehinski cu piciorul său, așa cum se vede în imagine.

Nina Grineva, o studentă care a participat ulterior la o expediție în aceeași regiune, povestește: „Tabăra se instalase pe malul unui rîu, iar pe partea cealaltă a apei s-a preparat o porțiune de teren pe care să se poată imprima eventuale amprente. Într-o noapte m-a trezit un zgomot de pietre rostogolite și am simțit că cineva mă privește. Un om se afla cam la 20 metri. Foarte mare, cu mult peste doi metri și cu o siluetă masivă. Capul înfundat între umeri, iar brațele lăsate în lungul corpului. M-am ridicat în liniște și am parcurs vreo 5 metri, în întîmpinarea lui. Ochii arzători care mă priveau fix, dar fără răutate, mi-au rămas imprimați în memorie. Țineam în mînă o mică jucărie, o pasăre, pe care i-am întins-o. Omul s-a întors și a plecat. S-a deplasat în noapte, pe pietre, cu un pas regulat și suplu".

Să mai existe, oare, în epoca noastră omul de Neanderthal? După unii da, după alți cercetători ar putea fi vorba de o maimuță enormă, carnivoră, pentru că urma piciorului arată că are obiceiul să alerge după pradă. Deocamdată a fost botezată Picior Mare, dar se pare că are o rudă în nordul S.U.A. O nouă expediție sovietică urmează a fi organizată pentru a elucida misterul; se speră ca această ființă necunoscută să poată fi filmată în infraroșu. *(Aurel Dianu)*

COVORUL FERMECAT VARIANTA 1985

Astăzi se poate călători pe cer, printre nori, adoptînd ca traseu un curent de aer, iar ca „vehicul", doar o planșetă. Un minuscul surf. Pasionații sportului la modă în 1985 au nevoie mai ales de curaj și de un avion din care să se lanseze! În rest, nimic special. Antrenament, un bun echilibru și cîteva cunoștințe — esențiale însă — pentru o plutire fără accidente în oceanul aerian!

CROITORIA VIITORULUI

Neobișnuit e și croitorul care face costume sau rochii la comandă într-un timp record absolut! Insolită e și imaginea croitoriei viito-

(Continuare în pag. 174)

I.C.S.
ALIMENTAȚIE PUBLICĂ constanța

vă invită:

- Terasa Colonadelor • Terasa Mării • Popasul dobrogean
- Popasul cișmea • Cuptorul cu plăcinte • Berăria Capitol
- Restaurantul Victoria • Cofetăria Garofița

Veți petrece momente de neuitat într-o ambianță plăcută. Servicii ireproșabile.

o nouă emblemă: JECO!

JECO

Cuprinde o gamă largă de jocuri educativ-colective: jocuri logice, colecția carte-joc, jocuri poligrafiate și alte jucării a căror producție și desfacere este asigurată de Centrocoop.

Se pot cumpăra din unitățile cooperativelor de producție, achiziții și desfacere a mărfurilor din toate comunele și orașele țării, iar din Capitală de la magazinele din Calea Moșilor nr. 135, str. 13 Decembrie nr. 26 și str. Brezoianu nr. 29.

La cerere se pot expedia la domiciliu prin unitățile: „Comerțul prin coletărie" și „Cartea prin poștă", str. Vulturi nr. 31, sector 3, București, cod 74123. Plata se face ramburs, la primirea coletului. În prealabil se cere lista jocurilor.

Sugestii asupra jocurilor lansate și a creării de noi jocuri sau comenzi se primesc la sediul Recoop, str. Sf. Ștefan 21, sector 2, București, cod 70306, Telefon 18 81 75 și 18 62 60, Telex: 10393.

Foto: Ansamblu de trei jocuri: Pentamino, Jocul cuvintelor și Colorama.

COOP

rului — a unui viitor în pragul prezentului. Lucrurile se vor petrece cît se poate de simplu. O tînără femeie va intra în magazin, își va alege modelul dintre cîteva zeci care i se prezintă pe un ecran cu imagini tridimensionale, își va spune măsurile unui computer care le va transmite unui aparat laser. Acesta va croi, va lipi (a coase e un lucru învechit!) și va furniza în final costumul sau rochia comandată în cîteva minute!

PATRU DEFINIȚII ALE CREPUSCULULUI

Adesea, mai ales în lunile călduroase, ne place să surprindem apariția zorilor, „spargerea" întunericului, modificarea contururilor formelor. Dar după ce soarele coboară sub orizont, încet, ziua își pierde din strălucire, totul apare dublat de umbra ce precede instalarea definitivă a nopții. Astronomii definesc momentul îngînării zilei cu noaptea și al trecerii de la noapte la zi, crepuscul. Cu alte cuvinte amurgul, deci perioada de după asfințitul Soarelui și aurora înainte de răsăritul Soarelui formează crepusculul.

Cum se explică prelungirea acestor modificări lente și ce „reține" noaptea să nu apară brusc sau ziua să nu se instaleze dintr-odată? Atmosfera care filtrează lumina, difuzînd-o prin straturile de aer, creează o „barieră" cu indicatorul „încet." Cît însă de încet? Care este durata crepusculului și cine stabilește această durată? Evident, Soarele. Mai precis poziția lui sub orizont și latitudinea geografică. În funcție de aceste elemente definim crepusculul astronomic, nautic, civil și automobilistic. Un singur „amănunt". Durata zilei, indiferent de anotimp și de latitudine e mai mare datorită crepusculului, decît ar fi dacă n-ar exista „bariera" atmosferei. Atunci noaptea ar cobori brusc și ziua s-ar instala dintr-odată. Se știe, astfel că nopțile la Ecuator sînt mai scurte decît zilele, pentru ca la unele latitudini, înainte de echinocțiul de primăvară, ziua să fie egală cu noaptea; în schimb la poli există o zi lungă de peste șase luni. Referindu-ne la crepusculul astronomic, se poate vorbi de el din momentul apusului Soarelui și pînă cînd centrul lui coboară sub orizont.

Momentul final al crepusculului astronomic e marcat de instalarea deplină a nopții și marea vizibilitate a stelelor. Luna iunie marchează astfel cel mai lung crepuscul astronomic din București (2 ore și 28 minute), iar lunile martie și octombrie, spre sfîrșit, tot în București sînt caracteristice prin scurtimea crepusculului astronomic (o oră și 37 minute). În schimb crepusculul civil cel mai lung, tot la latitudinea Bucureștiului, este de 38 minute în iunie și de 30 minute în septembrie și octombrie. Această durată scurtă se datorează distanței pe care o parcurge soarele atunci cînd centrul său se află, dimineața, la 6 grade sub orizont pînă la răsăritul lui deplin. Pentru crepusculul de seară drumul invers al soarelui de la apus pînă la coborîrea la 6 grade sub orizont e specific aceluiași crepuscul civil. În anumite condiții, există o prelungire a zilei în noapte, purtînd numele celebrelor „nopți albe", al căror număr într-un an depinde de valoarea mai mare sau mai mică a declinației soarelui și de latitudinea geografică a locului. Astfel, în cazul crepusculului astronomic, soarele se află la 18 grade sub orizont, în cel nautic la 12 grade, crepusculul civil înseamnă 6 grade, iar atunci cînd soarele se află aproape de linia orizontului, la 4 grade, se poate vorbi despre începutul crepusculului automobilistic.

Pentru conducătorii auto momentul este marcat de aprinderea luminilor de poziție și respectiv stingerea lor. Se spune, așadar, și pe bună dreptate, „este momentul să ne luăm o măsură în plus, acum cînd se-ngînă ziua cu noaptea". *(Melania Constantiniu)*

DE CÎND VORBIM?

De acum 2 sau 20 milioane de ani? Să nu ne încurcăm în cifre și să căutăm cuvintele rostite de primii oameni: cheia răspunsului e în pădurile ecuatoriale din Africa, dar și în gînguritul copiilor.

Unii savanți consideră imposibil de admis că omul ar fi tăcut 2 milioane de ani, deși scoarța sa cerebrală s-a mărit de 15 ori. Alți oameni de știință merg mai departe, afirmînd că vorbirea a început și mai devreme, în miocen, adică acum 20 de milioane de ani, cînd a apărut strămoșul comun al maimuțelor și al omului.

Se pare că acesta a fost mobilul care a îndemnat-o pe D. Foss, savantă de la Universitatea din Cambridge, să petreacă timp de 300 de ore în pădurile ecuatoriale din Africa, printre gorilele ce ocupă un infim teritoriu în masivele muntoase din centrul continentului. Această subspecie a gorilelor, cunoscute sub denumirea științifică Gorilla gorilla, descoperită în 1901, își petrece viața mai mult umblînd pe sol decît în copaci, cum fac alte specii de maimuțe, între care și cimpanzeul și se afirmă că este mai inteligentă decît acesta. Doamna D. Foss afirmă că aceste maimuțe sînt timide și blînde și s-au obișnuit într-atît cu ea, încît la despărțire unul din acești giganți sălbatici (2 m înălțime și

(Continuare în pag. 176)

MATERNA

MATERNA

O prezență tot mai frecventă în rețeaua comercială de stat sînt magazinele „MATERNA". Destinate nou-născuților cît și copiilor pînă la 14 ani, magazinele „MATERNA" pun la dispoziția cumpărătorilor o mare diversitate de articole de confecții, tricotaje și încălțăminte.

Pentru nou-născuți: lenjerie, costumașe, diverse garnituri, articole tricotate, ciorapi, ghetuțe ș.a.

Pentru copiii între 1 și 14 ani rochițe, costume, pantaloni, cămăși, fuste, bluze, pardesiuri, bluzoane, jachete, pantofi, sandale, ghete.

„MATERNA" vă mai oferă și uniforme școlare, precum și uniforme pentru șoimii patriei.

300 kg) i-a atins mîna cu palma sa păroasă. Cercetătoarea britanică a constatat că țipetele gorilelor nu se produc la întîmplare, și că au chiar înțelesuri. Astfel „naoom, naoom" se asociă întotdeauna cu hrana. Acest strigăt nu are o stridență prea mare — și de aceea a fost socotit eronat un zgomot venit din stomacul animalului. N-a fost singurul, și cercetătoarea le-a învățat și pe celelalte și a încercat cu ajutorul lor să intre „în conversație" cu gorilele, care îi răspundeau. Așa a început primul „dialog" între maimuțe și om, legat de satisfacerea unei stringente necesități: hrana. Adaptînd fonetismul limbii noastre la grafia engleză „naoom, naoom" ne-ar conduce la următoarele sunete: neium-neium, năum-năum, neem-neem, niam-niam ș.a.

Acum să luăm rădăcina acestor „cuvinte din vorbirea" gorilelor și să o comparăm cu gînguritul copiilor, mai ales atunci cînd cer hrană; mai mult, să căutăm în dicționarele limbilor de pe glob cuvinte apropiate și vom ajunge la apropieri spectaculoase. Să exemplificăm, pornind întîi de la Africa, aproape de locul unde doamna D. Foss a „locuit" printre gorile. În sudul Africii, la poporul sotho, „nama" înseamnă carne, și „namune" — portocală; în vorbirea popoarelor zulu, luganda, suahili — „niama" înseamnă carne. Și în vorbirea bantu, „niama" înseamnă același lucru, dar și pulpă de fructe. În vorbirea populației hausa — „niam-niam" are înțelesul, deloc plăcut, de antropofag.

Să trecem acum în Europa. La grecii antici, cuvîntul „nama" avea înțelesul de a mînca, a se alimenta, iar „nomo" însemna furaj, alimentație, hrană, însă „nama" — umezeală, precipitații. În schimb, în neogreacă, „nomu" înseamnă pășune, imaș, izlaz. Regăsim fenomenul și în alte limbi: turcii numesc „nimet", pîinea, dar și orice mijloc de subzistență. Să căutăm acum în dicționarele popoarelor din nordul Europei. La danezi „namnam" are înțelesul de ceva gustos, la suedezi „nam-nam" înseamnă dulciuri, iar în finlandeză, „namu" este bomboană. Să trecem în Asia. În limba hindi, „nim" are înțelesul de pom fructifer; la afgani, „nimat" semnifică mîncare bună, iar la nepalezi „namac", pe lîngă înțelesul de mîncare, hrană, mai înseamnă și sare. În fondul de cuvinte japonez „namanamasi" înseamnă proaspăt, verde, iar „namesi" — orez cu ridichi, „nomiei" — gustos, „nomu" — a înghiți, a bea, a mînca. În chineza veche — „niama" — păsat, terci. Într-un dialect al limbii coreene, „nemse" denumește legumele. La vietnamezi „nem" înseamnă carne, iar „nom" — salată. La poporul khmer „naem" — mîncare de carne de porc cu frunze de plante comestibile. La indonezieni, „namnam" — pom fructifer, iar la iacuții siberieni, „namemi" este: a mînca.

Dar iată-ne în Australia, unde la băștinași „niamia" înseamnă sînul matern, iar „nemnin" — prepararea hranei. Într-un dialect din Filipine, „nam-nam" are înțelesul de bun la gust sau a mînca cu plăcere. În Insulele Fiji — „nemunemu" semnifică a mesteca, masticație și a înghiți. La indienii din America de Sud — „nama" înseamnă frunze, iar în limba spaniolă „niame" are înțelesul de plante cu bulbi comestibili.

Firește că s-ar putea da și alte exemple. Poate că unele asemănări lexicale sînt întîmplătoare, dar italienii au o vorbă: „întîmplările care se repetă nu se mai pot numi întîmplări." *(Eugen Panighiant)*

LEGENDA DILUVIANĂ COMENTATĂ DE UN FIZICIAN

De unde ar fi putut să provină apa potopului universal? Evident, numai din atmosferă. Ce s-a întîmplat apoi cu ea? Nu putea să se infiltreze în sol tot oceanul mondial și nici să părăsească planeta noastră. Nu avea cum să dispară decît în atmosfera terestră: apele potopului puteau doar să se evapore și să intre în învelișul atmosferic al planetei, unde ar trebui să mai fie și astăzi. În consecință dacă vaporii respectivi s-ar condensa și apa aceasta ar cădea pe Terra, ar fi din nou potopul universal, iar apa ar acoperi cei mai înalți munți...

Problema a fost formulată de fizicianul sovietic Iakov Perelman (1882—1942) și inclusă — împreună cu raționamentul de verificare — în cartea sa „Matematica vie".

Așadar, verificarea.

O coloană de aer cu baza de 1 m² conține în medie 16 kg de vapori de apă și niciodată mai mult de 25 kg. Dacă toată această cantitate s-ar transforma în ploaie, ar forma un strat de apă de 2,5 cm, firește, dacă ploaia nu ar fi deloc absorbită în pămînt. În concluzie, legenda biblică a exagerat înălțimea apelor potopului de... 360.000 ori!

Dacă presupunem că potopul universal s-ar fi produs cu adevărat, el ar fi arătat ca o ploicică, deoarece căzînd 40 de zile neîntrerupt nu ar fi format decît 25 mm de precipitații, altfel spus o jumătate de milimietru pe zi.

„FOTOVÎNĂTOARE"

Fotografierea este, în felul ei un, „sport" științific, larg practicat azi și fără consecințe ecologice nefaste, fără uciderі de animale. Lucrurile se complică pentru vînătorul-fotograf, cînd imaginea trebuie luată noaptea, la

lumină de „blitz", uneori așteptîndu-se săptămîni în șir pînă se ivește ocazia. De pildă, cînd e vorba de un cuib, o stîngăcie a fotografului poate face părinții să-și părăsească puii definitiv. Să nu uităm că orice „blitz" emite radiații infraroșii, iar declanșatoarele moderne funcționează electronic. Și totuși, în imagine, o bufniță cu un șoarece în cioc, surprinsă noaptea, întorcîndu-se la cuib cu hrană pentru odraslele ei.

CÎT AUR A ADUNAT OMENIREA?

Aurul este printre cele mai vechi metale aflate în atenția și în uzul omului. Extracția organizată de aur și prelucrarea (bineînțeles, inclusiv mînuirea și stocarea) aurului au o vechime istorică atestată de peste 6000 de ani. S-a putut calcula că în aceste mai mult decît șase milenii omenirea a extras din măruntaiele pămîntului cam între 90 000 și 100 000 tone din prețiosul metal galben, pentru care de attea ori s-au încins războaie și s-a vărsat sînge.

Cu toate că, în mod practic, aurul nu are moarte, totuși o anumită cantitate se pierde ireversibil, fie în cursul topirii, fie la prelucrare, fie zăcînd în adîncul mărilor după naufragii, fie în comorile îngropate în pămînt în vreme de restriște (e drept că din aceste două ultime genuri de pierdere, cînd și cînd, arheologii mai recuperează cîte o cantitate). În prezent, „tot aurul din lume" nu depășește 80 000—87 000 tone și cineva a socotit că, transformată în lingouri, toată această cantitate tocmai bine ar umple golul (cum vedeți în fotografie) de la baza celebrului Arc de Triumf de la Paris. Pentru aceasta s-ar putea clădi din toate lingourile un stîlp cu grosimea de 14,6 × 14,6 metri și cu înălțimea de 29,1 metri.

Calculul aparține unor ziariști de la ziarul vestgerman „Welt am Sontag". Dar, din cantitatea menționată, 36 000 tone reprezintă rezervele de aur ale diferitelor țări, cam 26 000—28 000 tone se află în diverse depozite particulare („averile"!), iar alte 20 000 pînă la 25 000 tone circulă (ori se păstrează) sub forma unor obiecte prelucrate.

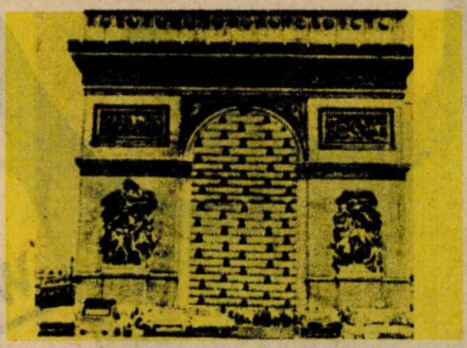

STAȚII SPAȚIALE LOCUITE

După numai 23 de ani de la primul pas în spațiul cosmic, omul se află azi în fața unor proiecte complexe de construire a unor stații cosmice locuite. O asemenea stație ar urma să fie plasată în spațiu pînă în 1993; fiind dotată cu laboratoare, săli de stocare a informațiilor, computere, stația va fi formată din patru moduli tubulari, lungi de 6,7 m și cu diametrul de 4,3 m, care vor alcătui sediul ei central. Plasată pe o orbită de 320 km altitudine, stația va prezenta un unghi de 28° față de Ecuator.

Se mai prevede realizarea a două platforme zburătoare pentru expediții științifice și pentru aparate de măsură, camere tv etc, ambele platforme urmînd să fie plasate pe orbite polare, pentru a se obține astel survolarea întregii. noastre planete.

Acest scop de importanță științifică este de bun augur, căci omul nu vede în tot cursul vieții sale medii, decît (așa cum se exprimă inventatorul Buckminster Fuller) o milionime din suprafața planetei sale și nu trăiește decît o secundă din ora astronomică; iar impresionantele lui realizări sînt cu adevărat uluitoare față de asemenea limite naturale.

Iată și alte cîteva caracteristici ale fascinantei stații cosmice a viitorului apropiat: pentru întreținerea surselor de hrană a oamenilor și pentru aprovizionarea cu electricitate este prevăzută o unitate tehnologică specială; curentul (pînă la 75 kW) va proveni de la un panou de 2 000 m² de celule solare; pentru deplasări „locale", stația va fi echipată cu un „taxi spațial", cu ajutorul căruia se vor putea remorca sateliții artificiali, începînd de la înălțimea de 1600 km; în vederea recuperării sateliților defecți care vor fi captați se prevede existența unui „atelier de reparații", o structură deschisă care, spre deosebire de restul instalației spațiale, nu se va afla sub presiune. Unitatea va fi înzestrată cu două manipulatoare analoage cu cele care au fost deja testate la bordul navetei spațiale Columbia.

(Carmen Antohi)

WOOLMARK
lînă pură virgină

Faceți cunoștință cu produsele executate de întreprinderile licențiate din cadrul Ministerului Industriei Ușoare — produse din lînă ce poartă însemnul WOOLMARK.

WOOLMARK este un semn internațional, de distincție, pentru produsele executate din lînă pură virgină (la prima prelucrare) și care au trecut cu succes un foarte sever control de calitate cu nu mai puțin de 17 „probe".

WOOLMARK, o carte de vizită prestigioasă, cu care se vor recomanda — atît pe piața internă cît și pe cea externă — produsele executate de întreprinderea de stofe DOROBANȚUL din Ploiești, LIBERTATEA din Sibiu, CARPATEX din Brașov, întreprinderile de confecții din Oradea, Craiova, Sibiu, Odorheiul Secuiesc, Arad și FLACĂRA din Cluj-Napoca, MONDIALA din Satu Mare precum și Întreprinderea de confecții și tricotaje din București.

Creațiile lor, de o eleganță clasică ce are în vedere întotdeauna și cele mai noi tendințe ale modei, sînt destinate femeilor, bărbaților și copiilor (stofe, rochii, fuste, bleizere, taioare, costume, veste, sacouri, pantaloni, pardesie, paltoane).

Ori de cîte ori vă veți întîlni cu semnul WOOLMARK, fiți convinși că este încredințat spre purtare numai produselor de cea mai bună calitate.

WOOLMARK — o garanție a calității.

• **Albert Einstein,** la o reuniune mondenă, e acostat de un individ şi întrebat dacă ştie pe de rost cîte zecimale are numărul „pi", în afară de 3,1415. „Nu obişnuiesc să-mi încarc memoria cu lucruri ce se pot afla din orice carte de şcoală!" a zis marele savant.

• **Sylvain Maréchal** (1750-1803) materialist francez apărător al ateismului, a lansat în „Manifeste des égaux" (Manifestul celor egali), cunoscutul apel: „Dispăreţi odată, revoltante distincţii între bogaţi şi săraci, mari şi mici, stăpîni şi slugi, guvernanţi şi guvernaţi". Pe mormîntul său se poate citi epitaful pe care acest luptător contra misticismului şi l-a compus singur: „Aici se odihneşte un paşnic ateu/ Care n-a implorat niciodată vreun zeu. /Respectaţi-i acest monument funerar/ De amic al virtuţii, şi-al lui Dumnezeu adversar."

• **Despre autorul teoriei relativităţii** circulă multe glume, între care şi o farsă plină de haz. Aflat într-un turneu de conferinţe în Statele Unite, Einstein a ales o temă ştiinţifică pe care o dezvolta la fiecare întîlnire cu auditorul universităţilor americane. După 10—12 prelegeri, şoferul pus la dispoziţie, un yankeu spiritual, îi mărturiseşte că ştie conferinţa pe dinafară şi că ar putea-o rosti fără greş. Omul de duh care era Einstein, sedus de idee, îi face propunerea ca la următoarea „escală" să-şi schimbe identitatea şi să se dea el drept „Profesor", îmbrăcînd pelerina şi pălăria sa devenite celebre. O oarecare asemănare fizică existînd, totul decurge de minune, numai că, la sfîrşitul reuniunii, un om de ştiinţă cere o lămurire asupra unei chestiuni ştiinţifice spinoase. Fără a-şi pierde cumpătul „savantul" travestit exclamă: „Dragă colega, dar acesta e un lucru foarte simplu, chiar şoferul meu, aci de faţă, vă poate răspunde excelent!". Lucru confirmat pe loc.

• **Zvonuri ciudate despre nişte raze fantastice** începuseră să circule în 1896. Se spunea că le-ar fi descoperit profesorul W. Conrad Roentgen (1845—1923), de la Universitatea din Würzburg, şi că au efecte miraculoase, încît în cele din urmă poliţia din Viena, spre a calma populaţia, a publicat următoarea ordonanţă: „Avînd în vedere că la cunoştinţa noastră nu au ajuns ştiri despre nişte raze noi, se interzice cu stricteţe să se întreprindă orice fel de experienţe în acest sens, pînă la lămurirea definitivă a cazului şi nu înainte de a se obţine autorizaţia corespunzătoare de la direcţia poliţiei."

• **Thomas Alva Edison** „vrăjitorul de la Menlo-Park" (proprietatea unde îşi avea laboratorul), primea zilnic o mulţime de vizitatori, mai mult curioşi decît preocupaţi de probleme tehnice. Un amic ce-l frecventa de ani de zile, îi pune întrebarea, mai degrabă vicleană, de ce nu găseşte o soluţie ca portiţa de la intrare să nu se mai lase împinsă cu efort de către toţi admira-

torii. „Soluţia e gata găsită şi nu am de gînd să renunţ la ea; răspunde inventatorul. La fiecare împingere, printr-un sistem de pîrghii şi scripeţi, rezervorul din podul casei primeşte 10 litri de apă de la un puţ subteran. Astfel am apă curentă gratis, lucru pentru care-ţi mulţumesc şi ţie, dragă prietene!"

MAGAZINUL UNIVERSAL UNIREA

BUCUREȘTI, Piața Unirii nr. 1

Parter : cadouri
Etaj I : totul pentru femei și copii
Etajul II : pentru garderoba bărbaților și țesături
Etajul III: pentru timpul nostru liber
Etajul IV: pentru apartamentul nostru
Etajul V : cofetărie
Etajul VI: articole de lux
Subsol : produse alimentare

Deschis zilnic între 8—21, iar duminica între orele 8—18.

FIȚI BINEVENIȚI!

UNICATE
NOUTĂȚI
INEDIT
RAPID
ELEGANȚĂ
AMBIANȚĂ

radioreceptorul portabil

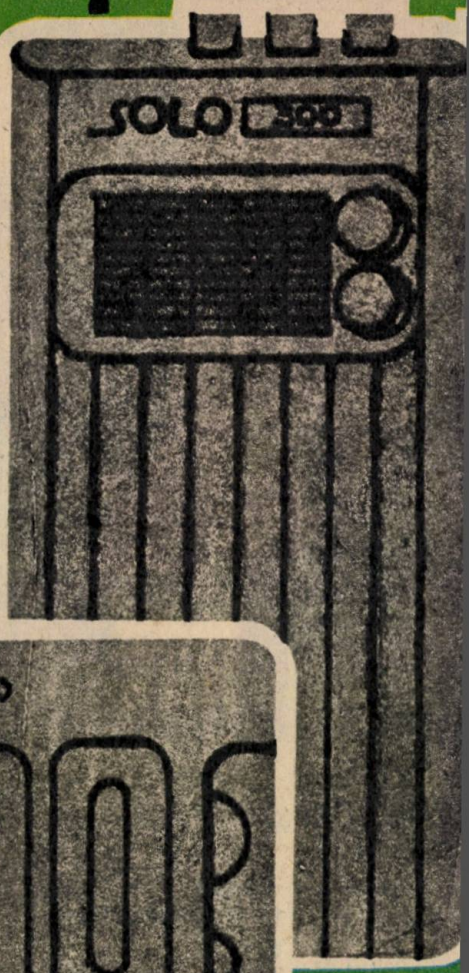

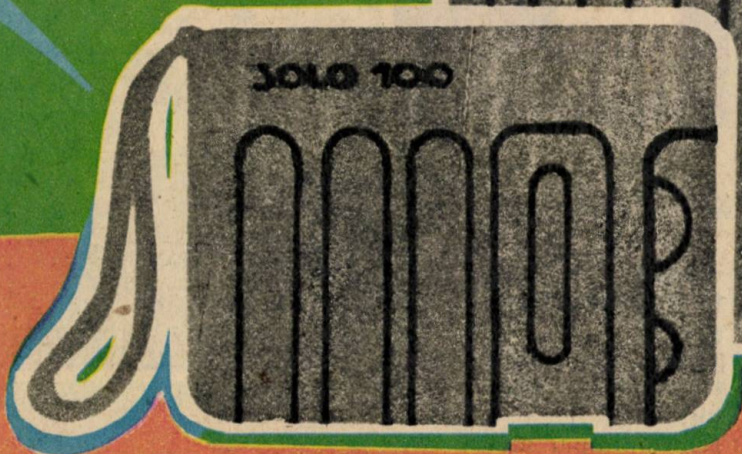

un „prieten" oricînd dispus să vă țină companie.

Radioreceptoarele portabile întrunesc toate calitățile pentru a fi utile în casă, dar mai ales la drumeții: sînt ușoare și comode la purtat, au sensibilitate, selectivitate, audiție clară și plăcută, alimentare economică la baterii sau la rețeaua electrică.

	GAMA DE UNDE	PREȚ
SONG	2	610 lei
GAMMA	1	341 lei
SOLO 100	2	371 lei
SOLO 300	3	685 lei
SOLO 500	4	885 lei
DERBY	2	446,70 lei
GLORIA	5	1382 lei

Pentru autoturismul dumneavoastră, vă recomandăm radioreceptorul „LIRA" cu 3 game de unde, la prețul de 1330 lei cu antenă.

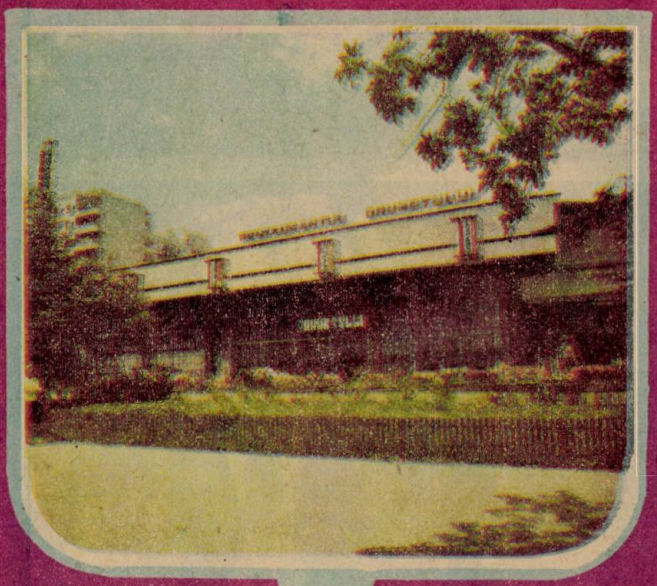

Întreprinderile de alimentație publică locală și Trustul de alimentație publică aparținînd Direcției generale comerciale a municipiului București vă oferă mai multe posibilități de a petrece clipe de neuitat în restaurantele:

- CARUL CU BERE, str. Stavropoleos nr. 3—5
- CIȘMIGIU, Bulevardul Gheorghe Gheorghiu-Dej nr. 22
- DUNĂREA, Bulevardul N. Bălcescu nr. 35
- DOINA, Șoseaua Kiseleff nr. 4.
- TEI, Str. Doamna Ghica nr. 3—5
- RAPSODIA, Intrarea N. Șelari nr. 2
- RIVIERA, Parcul 23 August
- TROCADERO, Bulevardul Republicii nr. 6
- PESCARUL, Bulevardul N. Bălcescu nr. 1—3.
- ALUNIȘ, Bulevardul Metalurgiei nr. 9

Vă invităm să alegeți pe cele preferate!

RECOM

...la magazinele

HERMES

Unităţile de producţie-prestări ale Cooperaţiei de producţie, achiziţii şi desfacere a mărfurilor realizează o gamă bogată de bunuri de larg consum şi articole de artizanat şi artă populară din domeniile: lemn, metal, ceramică, sticlă-cristal, împletituri răchită etc. şi articole de uz casnic şi gospodăresc care se comercializează la export şi se găsesc de vînzare în magazinele de prezentare şi desfacere — HERMES din Bucureşti şi din întreaga ţară.

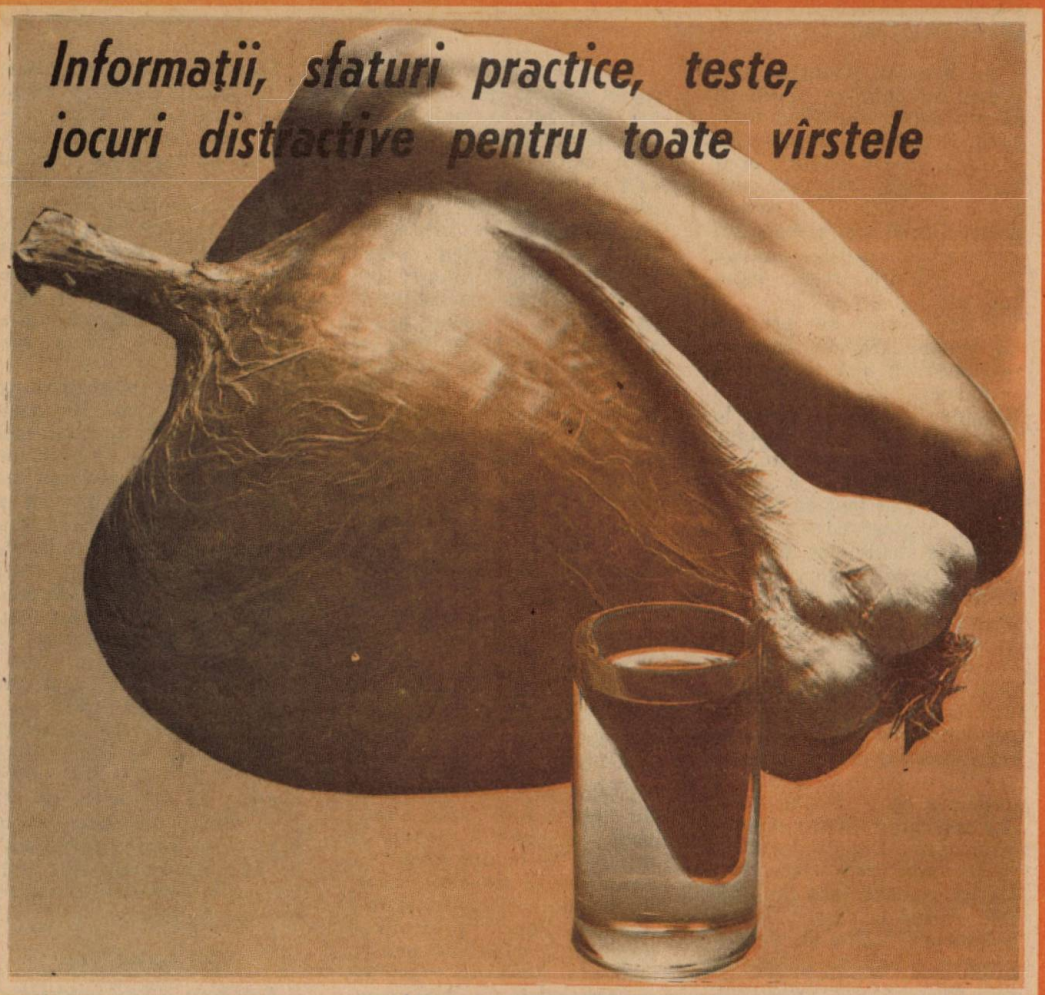

SOSURILE DIETETICE ÎN ALIMENTAȚIE

Un loc important în prepararea mîncării îl ocupă sosul. Ca să-și atingă scopul urmărit trebuie să fie gustos, aromat, să dea culoare mîncării și să fie nevătămător organismului. Prepararea dietetică a sosului se face întrebuințînd același aliment, însă gătit într-un mod care să nu facă rău sănătății omului. Sosurile îmbunătățesc gustul mîncărurilor, dîndu-le aspect diferit și atrăgător.

Există o tendință de a crede că orice fel de sos este interzis de dietetică. Aceasta este eronat! Ceea ce deosebește sosul dietetic de cel obișnuit este modul de preparare, componentele rămînînd aceleași, cu excepția unturii și a seului, grăsimi alimentare ce nu se folosesc în dietetică.

Ideea că un sos este gustos și consistent, dacă se încinge bine grăsimea în care se prăjește ceapa și făina, este greșită. Acest procedeu nu e indicat, întrucît ceapa prăjită este un iritant al mucoasei stomacului. Pentru a înlătura orice nocivitate, se schimbă numai modul de preparare al sosului, alimentele rămînînd aceleași. Există însă multe sosuri ușor digerabile și utile pentru a completa o mîncare, și plăcută și aromată și cu conținut nutritiv. Pentru ca un sos să nu fie indigest, trebuie ca grăsimea ce i se adaugă să nu fie încinsă pînă la fumegare. De pildă, untdelemnul de floarea soarelui poate fi încins pînă la o sută nouăzeci de grade sau maximum două sute de grade, pe cînd untul ajunge numai pînă la aproximativ o sută douăzeci de grade. Din acest motiv e indicat ca untul să fie pus în timpul servirii. De asemenea, untdelemnul poate fi adăugat peste legumele fierte (în mîncare) fără o prealabilă încălzire.

Ca sosul să-și păstreze proprietățile nutritive și vitaminele care sînt și așa în cantitate mică în mîncare, trebuie să fie preparat în anumit mod. Zeama în care au fiert alimentele (carnea, peștele, legumele) nu se aruncă, dimpotrivă, este indicată utilizarea ei conținînd substanțe hrănitoare din alimentul respectiv. În plus, pentru îmbunătățirea valorii nutritive a sosului este indicată adăugarea altor alimente (verdețuri, unt, smîntînă), după caz.

→

În general, sosurile sînt preparate culinare fluide și se utilizează la gătitul mîncării. Ele se toarnă peste un aliment (carne, legume etc.) sau se servesc separat, pentru a da posibilitate consumatorului de a-și alege sosul preferat pe care să-l adauge peste friptură, rasol, legume etc.

Unele sosuri se prepară cu amidon (făină), care se amestecă cu apă rece, pînă se formează ca o pastă subțire, după care se toarnă în zeama de carne, de legume, lapte, suc de roșii etc., și are proprietatea de a „lega" sosul. Apoi se lasă să fiarbă. Astfel temperatura crește treptat și lichidul se îngroașe în funcție de cantitatea de făină adăugată. De aceea este indicat ca o cantitate mai mică de făină să fie pusă la început ținînd cont că prin fierbere se îngroașe. Alt mod de preparare al amidonului (făinii) este dextrinizarea lui, adică rumenirea într-o tigaie uscată (fără grăsime) pînă devine brun deschis, după care se adaugă alimentul din care dorim să facem mîncarea respectivă. Cu cît se lasă mai mult pe foc acesta se mai închide la culoare, adică se dextrinizează. Dacă se încălzește mai mult în continuare, amidonul (făina) devine de o culoare brună. Totodată produsul capătă o savoare mai mare ceea ce face mai plăcută mîncarea pentru consumator. Lichidele care se adaugă pentru diluarea amidonului sînt nenumărate (lapte, smîntînă, bulion de carne sau de legume, suc de roșii sau de morcov etc.) ducînd la o gamă variată de sosuri. Condimentele utilizate ca și adăugarea alimentelor picante (ardei, ceapă, usturoi, brînzeturi etc.) duc la diversificarea lor.

La noi era înrădăcinată ideea greșită că o mîncare nu poate fi gustoasă fără un rîntaș cu făină și ceapă multă prăjită, în care se abuzează de prăjeală, atît de dăunătoare chiar și pentru oamenii sănătoși. Obiceiul vechi de a face rîntaș, astăzi nu se mai utilizează în bucătăria modernă fiind dăunător sănătății.

Un aliment excelent este ceapa, care se întrebuințează atît de des la prepararea sosurilor. Prin înlocuirea tehnicii culinare obișnuite cu altă metodă care să păstreze calitățile organoleptice, se îndepărtează substanțele iritante. În acest scop, ceapa se fierbe îndepărtîndu-se uleiurile volatile (substanțele usturătoare), se scoate într-o strecurătoare și se lasă la scurs, după care se toacă sau se trece prin sită. Astfel preparată ceapa se adaugă în unele sosuri, dîndu-le o aromă și o consistență deosebite. Un alt mod dietetic de a prepara ceapa este de a fi rumenită într-un vas uscat (fără grăsime) după care se adaugă făină, zeama de legume etc.

Important este faptul că sosurile dietetice au gustul specific alimentelor din care sînt preparate: carne, legume etc, și nu un gust uniform dat de același rîntaș format din făină și ceapă prăjită.

Orice gospodină conștientă de importanța unei hrane pregătită dietetic trebuie să renunțe la modul greșit de preparare al sosurilor, abordînd unul științific, adică dietetic. Faptul prezintă o importanță deosebită pentru sănătate, deoarece grăsimea prăjită (pînă la fumegare) se transformă într-un produs iritant pentru mucoasa gastrică, indirect pentru cea intestinală și în mod reflex și pentru căile biliare.

Pe lîngă modul dietetic de a prepara sosurile este demn de reținut că și coloritul ca și aroma lor fac să sporească apetitul, ducînd la creșterea sucurilor gastrice, ceea ce realizează o mai bună digestie. Sosurile preparate dietetic au marea calitate că nu produc arsuri, nici senzația de greutate în stomac și nici dureri după masă; în plus dau mîncării aspect plăcut, variat și colorat.

Iată cîteva rețete:

SOS ALB

10 g făină, 60 ml lapte, 5 g unt (margarină), chimen, suc de lămîie (după gust), sare.

Făina se amestecă bine în puțin lapte fiert și răcit, pînă devine ca o pastă subțire. Apoi se adaugă sarea. Restul de lapte se pune la fiert. Cînd clocotește se toarnă făina amestecată cu lapte. Se lasă la fiert aproximativ 15—20 minute și se amestecă în continuare ca să nu se prindă de pereții vasului. La sfîrșit se adaugă untul sau margarina tăiată bucățele.

Acest sos se folosește peste soteuri de legume, la perișoare din carne etc. Se mai poate utiliza și la sufleuri, în acest caz cantitatea de făină se mărește pentru a lega pireul de legume sau de fructe din care este făcut. După gust uneori se mai adaugă și suc de lămîie sau alteori se poate pune chimen, în funcție de preparatul la care este servit.

Sosul alb servit cu unt sau smîntînă este bine tolerat de ulceroși. În cazul colecistopaților se preferă să fie servit cu iaurt. Nu trebuie neglijat că atît sucul de lămîie cît și chimenul poate înlocui cu succes sarea atît de dăunătoare în cazul bolilor cardio-vasculare și uneori în cele renale.

SOS CARAMEL

5 g făină, 20 ml untdelemn, 20 g zahăr.

Zahărul se arde într-o cratiță, în așa fel încît să rămînă colorat caramel deschis. Se stinge cu zeamă de zarzavat (sau de prune uscate) și se adaugă făina care în prealabil a fost amestecată cu puțină apă. Astfel se obține un sos mai legat. În timpul fierberii se mai adaugă și untdelemnul. Se mai dă în cîteva clocote. Acest sos se pune peste orez cu prune sau mîncare de gutui sau de prune uscate.

SOS DE CIUPERCI CU USTUROI

100 g ciuperci, 10 ml untdelemn, usturoi, smîntînă, sare.

Ciupercile curățate, spălate și tăiate se pun la fiert în puțină apă și untdelemn împreună cu cîțiva căței de usturoi curățați și pisați.

În timpul fierberii se adaugă apă, dacă scade. Cînd ciupercile sînt fierte se adaugă sare și smîntînă după gust.

SOS PENTRU GĂLUȘTE

20 g ceapă, 60 g carne tocată, 5 g făină, bulion de roșii, sare.

Ceapa se pune să se rumenească într-un vas uscat (fără grăsime). Apoi se adaugă carnea tocată, făina, sarea și bulionul de roșii. Se lasă la fiert pînă carnea devine moale după care se toarnă peste găluște făcute din griș sau din cartofi. Pe deasupra se presară pătrunjel verde spălat și tăiat.

SOS À LA GREC

10 ml untdelemn, 15 ml sifon, suc de lămîie, pătrunjel verde, mărar, sare.

Se bate bine cu telul untdelemnul cu sifonul pînă se amestecă omogen. Se adaugă sucul de lămîie, sarea și verdeața spălată și tocată mărunt. Se folosește la preparate reci, peste ouă fierte tari sau la carne pregătită pe grătar.

SOS DE LEGUME

30 g țelină, 70 g morcovi, 1/2 ardei gras, 100 g roșii (sau 10 g pastă de bulion), 5 ml untdelemn, 5 g făină, oțet, foi de dafin, verdeață, sare.

Legumele se curăță, se spală și se taie mărunt; apoi se pun la fiert în ordinea fierberii. Cînd au fiert se strecoară și se trec prin sită. Separat făina se diluează într-o lingură cu apă rece. Se pun în aceeași cratiță legumele pasate, făina diluată și untdelemnul. Se mai adaugă foi de dafin, puțin oțet, verdeață, sare și se mai lasă la fiert încă aproximativ 20 de minute.

Sosul de legume poate fi preparat și fără făină, atunci cînd pe lîngă celelalte zarzavaturi avem 1—2 cartofi. Amidonul din cartofi înlocuiește făina și leagă sosul.

SOS DE LĂMÎIE

15 ml untdelemn, 30 ml supă de pasăre, suc de lămîie, mărar, sare.

Supa de pasăre se amestecă bine cu untdelemnul și sucul de lămîie. Apoi se adaugă verdeața spălată și tocată, ca și sarea după gust. Sosul este servit peste rasolul de pasăre.

ILEANA
ȘERBĂNESCU-BERAR
Specialistă în nutriție și dietetică

CIUDĂȚENII

ÎN FIZICĂ: • O stafidă cufundată într-un pahar cu șampanie se agită în sus și în jos fără întrerupere • Un ou răscopt căruia i se imprimă o mișcare de titirez, se va ridica în poziție verticală, lucru ce nu se întîmplă dacă e crud • O bilă de oțel aruncată pe o podea de ciment, sare mai sus decît o minge de cauciuc • Un harapnic pocnește deoarece funia lui are o mișcare mai rapidă decît mînerul • Globul pămîntesc este în fiecare secundă ținta a o sută de trăznete.

ÎN NUTRIȚIE: • Mestecînd o felie de țelină, omul consumă mai multă energie calorică decît caloriile conținute de legumă • Calitățile nutritive ale unei scrumbii sînt superioare celor conținute de o friptură la grătar. • Un om consumă anual circa o tonă de alimente (inclusiv lichide).

ÎN COMPORTAMENT: • Viteza aerului expulzat la un strănut este de 150 km/oră • Ochiul uman e atît de sensibil, încît percepe licărirea unui chibrit la distanța de 80 km, în condițiile unei nopți fără lună, dacă fenoménul e observat de pe un vîrf de munte • Mîinilor folosite mai des, le cresc unghiile mai repede • În fiecare minut, inspirăm 7 l de aer • Pentru un zîmbet, folosim 17 mușchi, pentru încrețirea frunții 43 • Într-o viață de 70 de ani, inima bate de 3 miliarde de ori.

ÎN ARTE: • Pictorul Ștefan Luchian (ca și Auguste Renoir) era atît de handicapat de boală la sfîrșitul vieții, încît trebuia să i se lege pensula de mînă spre a putea picta • Cîteva reguli ce se respectă la executarea unei statui ecvestre: dacă toate copitele calului stau pe soclu, personajul a murit de moarte naturală; dacă două copite sînt ridicate în sus, eroul a murit în bătălie; dacă o singură copită e ridicată în aer, călărețul a fost rănit.

ÎN JOCURI: • La șah, numărul deschiderilor este de 170.000.000.000.000.000.000.000.000 • Părțile laterale opuse ale unui zar însumează totdeauna cifra 7 • În cazinourile din Las Vegas nu există ceasuri • Pe turful american se irosesc anual cinci milioane de dolari prin pierderea sau aruncarea unor buletine cîștigătoare.

ÎN FAUNĂ: • Femelele păianjenului „Văduva neagră" își mănîncă masculul după împerechere, ele putînd consuma pînă la 25 de indivizi zilnic • O furnică poate ridica pînă la de 50 de ori greutatea proprie • Unele specii de țînțari pot trăi și în zonele reci, găsindu-se exemplare chiar dincolo de cercul polar • Viața unei regine de termite poate atinge vîrsta de 50 de ani • Omida are circa 2000 de mușchi • O cîrtiță poate săpa într-o noapte o galerie lungă de 100 m • Șarpele percepe miresmele solului și ale atmosferei cu ajutorul limbii • Cel mai iute pește marin este cel denumit „fierăstrău", putînd atinge 110 km/h • Ariciul are cca 36.000 de ace • Liliacul este singurul mamifer zburător • Calul e singurul mamifer ce doarme în picioare.

UMOR STRĂIN

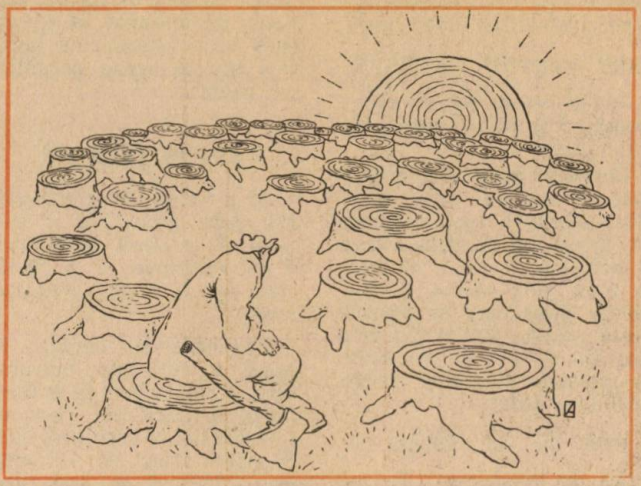

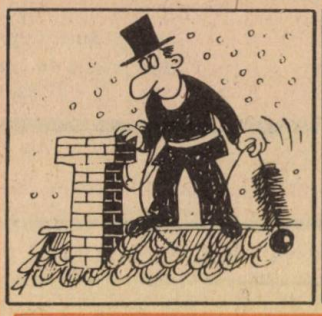

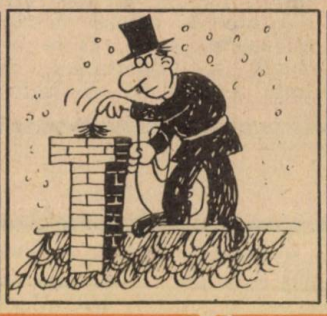

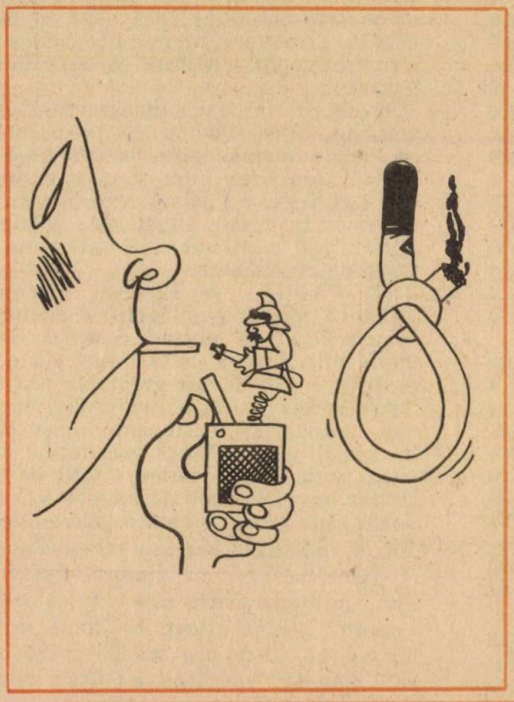

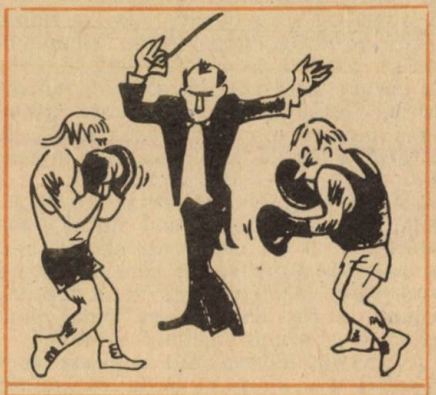

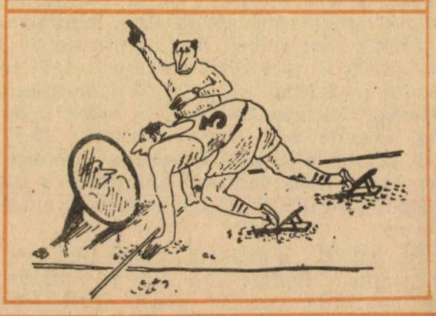

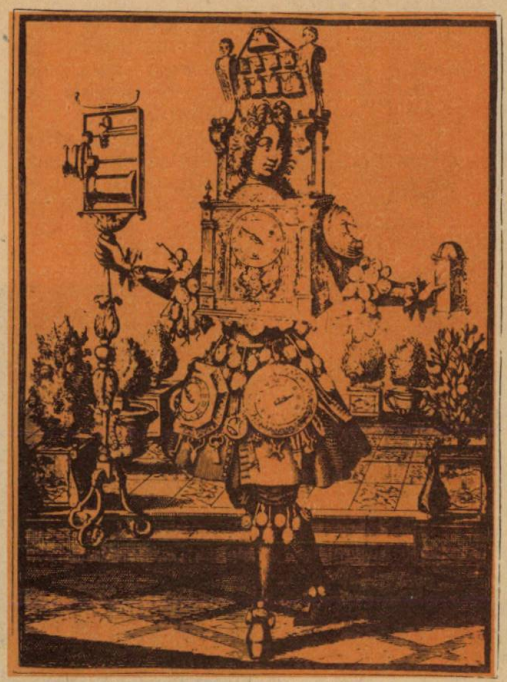

CALENDARUL, OROLOGIILE ATOMICE ŞI TIMPUL

La Roma a fost nevoie de toată autoritatea lui Caesar ca toamna să nu cadă în iulie, deoarece calendarul epocii era de o încîntătoare fantezie prin desele „corectări" ale augurilor. Ele permiteau, după interese politice de moment, prelungirea sau scurtarea mandatelor conferite puternicilor zilei, aceste ajustări succesive deplasînd anotimpurile atît de evident, încît cuceritorul Galiei luă măsuri energice: anul 46 î.e.n. a fost cel mai lung din istorie (445 de zile), cu o lună februarie de 23 de zile şi una intermediară de 67, între noiembrie şi decembrie. Formula lui Caius Iulius Caesar (3 ani de 365 şi unul de 366 de zile), uzitată jumătate de mileniu, nu era valabilă pe termen lung, anul avînd de fapt 365,2422 zile, lucru ce-l determină pe papa Grigore al XIII-lea să întocmească, în 1582, cea mai scurtă lună octombrie din istorie (21 de zile), cei ce se culcaseră joi 4 trezindu-se în dimineaţa de vineri 15.

De acest calendar „gregorian", adoptat azi pretutindeni, ne putem declara mulţumiţi? Nu, deoarece în anul 4317, abaterea va fi de o zi, căci ar fi fost nevoie de un hazard matematic extraordinar ca timpul în care Pămîntul face ocolul Soarelui să fie un multiplu al celui cu care se roteşte în jurul său. De altfel, lunile ce au 30 sau 31 de zile (ba chiar 28 ori 29) sînt alese absolut arbitrar.

Raportul dintre mişcarea de revoluţie a Terrei şi mişcarea ei de rotaţie nefiind un număr întreg, s-a mai admis o corecţie privind anii milenari (2000, 3000 etc.), ceea ce face ca decalajul de o zi să nu se manifeste decît o dată la 20 000 de ani. Apoi, durata anului nici nu e constantă: descreşte cam cu jumătate de secundă pe secol. Dar de ce anul, care e o mişcare astronomică, nu este *exact?* Foarte simplu, asemănîndu-l cu orologiile: ele se „potrivesc" prin comparaţie cu mişcarea astrelor, adică determinarea timpului se bazează pe un paradox, şi au fost necesare secole spre a-l explica. Definirea timpului este o problemă ridicată prima oară acum 1500 de ani. Timpul e ceea ce indică pendula. Formula, departe de a fi o butadă, conduce la relativitate, deoarece implică faptul că doi observatori, dispunînd de cîte un orologiu, posedă fiecare propriul său timp. Spaţiul şi timpul fiind legate, fiecare observator va avea de asemenea propriul lui spaţiu şi în consecinţă descrierea unui fenomen va fi diferită după cum este relatată de unul sau celălalt.

Rămîne de definit ce e un orologiu. Fizica descrie fenomenele plecînd de la 3 elemente de bază: lungimea (de exemplu metrul, o realitate accesibilă tuturor), masa (coeficientul de inerţie opus de un obiect deplasării sale) şi timpul (parametrul exprimînd mişcarea), aşa că orice mişcare căreia îi cunoaştem ecuaţia celor trei elemente constituie un orologiu. Desigur, cele mai practice sînt cele cu o mişcare periodică (circulară sau oscilantă). Cele mai evidente sînt mişcările astronomice: fazele lunii, mişcarea planetelor, rotaţia Terrei etc., depăşind în exactitate balansierul pendulei sau spirala ceasornicului. Invers, legile mecanicii celeste formează un sistem de referinţă absolută. Timpul newtonian (aflat din observarea mişcării planetelor) nu coincide însă cu cel terestru (cel oferit de mişcarea de rotaţie a planetei), diferenţa fiind uneori de peste 30 de secunde, discordanţă imputabilă mişcărilor seismice, deplasării continentelor, mareelor. În aceste condiţii, ce reprezintă *ora* indicată de ceasul nostru de la mînă? Pur şi simplu o diviziune arbitrară, ceea ce pentru viaţa curentă e suficient. O jumătate de secundă pe secol nu influenţează o viaţă, fie şi centenară, însă progresele astronomiei şi fizicii au dus la realizarea unor mecanisme mai exacte, oscilatoarele cu cuarţ, rezonatoarele cu cesiu sau hidrogen, mult mai fiabile decît mai lentoasa mişcare a pendulelor. Astăzi, timpul exact face apel la orologiile atomice, al căror etalon de frecvenţă e dat de atomii unui corp, deci de modificările interne ale materiei, cele mai recente avînd o toleranţă de 3 secunde la 1 milion de ani. De la calendarul iulian pînă la orologiile atomice, precizia a crescut cu mai multe milioane, fantastica ameliorare făcînd posibilă aselenizarea sau teleghidarea aparatelor în cosmos.

De fapt, viaţa (ca mişcare animală) posedă propriul ei orologiu, acordat cu ritmuri

→

biologice imuabile și timpul ce-l percepem nu are decît un raport îndepărtat cu vibrațiile atomice. Cînd vorbim despre timp, înglobăm două noțiuni distincte: intervalul (deci durata timpului) și data (localizarea în timp), ambele exprimîndu-se în zile, ore, minute, secunde. Dar timpul e și subiectiv: o oră petrecută la dentist va „trece mai greu" decît una petrecută pe stadion. În pruncie, omul trăiește într-un etern prezent, mult mai tîrziu deprinzînd noțiunea de trecut sau viitor. Înaintînd în vîrstă, timpul își schimbă treptat valoarea: zilele sînt mult mai scurte pentru adult decît pentru copil, de acest fenomen fiind responsabil orologiul biologic intern: ritmul cerebral fiind mai lent, ziua pare mai scurtă. Timpul biologic e mai „adevărat" decît cel astronomic? Probabil numai progresele biologiei ne vor permite să aflăm. Se știe că majoritatea ritmurilor biologice sînt fie solare (somn, temperatură, activitate cerebrală), fie lunare (ovulația, gestația), organismul coordonîndu-și activitatea după ele. Pe de altă parte, perceperea timpului este esențialmente cerebrală, diferind complet (după împrejurări) de cea oferită de instrumente. A rezolva această *inecuație* demnă de relativitate ar necesita poate un nou orologiu.

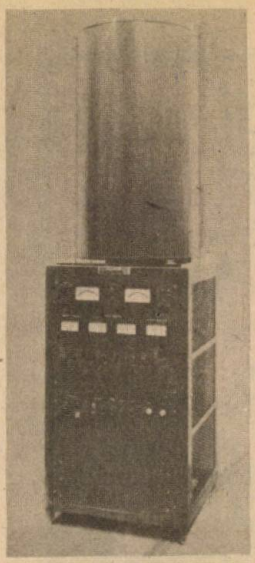

Acest curios ansamblu de laborator este un orologiu atomic de tipul Maser cu hidrogen. *Precizia lui e de 3 secunde la un milion de ani.*

lav (n. 1964), și Lief Martin (n. 1968), își sărbătoresc ziua de naștere în aceeași zi, 29 februarie!

● 58,5 metri, atîta măsoară cele mai lungi stalactite din lume aflate în peștera Cueva de Nerja, lîngă Malaga (Spania).

EXTRASE DIN „CARTEA RECORDURILOR"

● Căile ferate japoneze (inclusiv mijloacele de transport care deservesc suburbiile orașului Tokio), transportă zilnic aproape 19 milioane de pasageri.

● Insecta cu cele mai mici picioare din lume (miriapodul — cu denumirea științifică Himantarum gabrielis), trăiește în sudul Europei și are nu mai puțin de 171—177 perechi picioare.

● Cea mai lungă denumire a unei localități (cea din fotografie) e compusă din 57 de litere, în limba maori a populației băștinașe din Noua Zeelandă, și indică un oraș din districtul Hawke's Bay.

● Cele mai mici marmote din lume (Cebuella pygmae) trăiesc în zona bazinului fluviului Amazon și cîntăresc 50—60 grame.

● În 1958, aproape de Groenlanda, a fost identificat cel mai înalt aisberg cunoscut pînă în prezent: el măsoară 1650 metri înălțime.

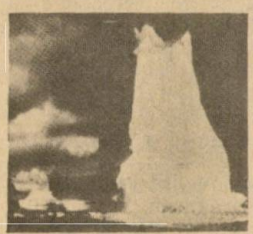

● Acești trei copii ai familiei Henrikson din localitatea Andenes (Norvegia): Heidi (născută în 1960), O-

● Dana Kunze (S.U.A.) este deținătoarea unui record deosebit: la 30 septembrie 1979, la Tokio, a reușit o săritură liberă în apă de la o înălțime de 48 de metri.

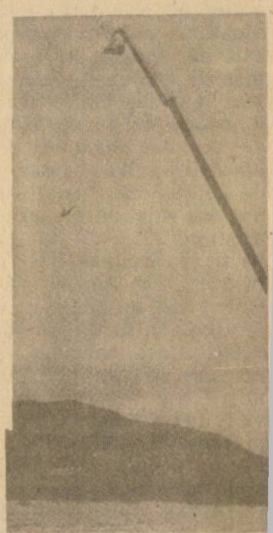

• „Campionul" cu cei mai mulţi descendenţi. Wilson Kettle (n. 1860) care a decedat la 25 ianuarie 1963 la Grand Bay (Canada), la vîrsta de 102 de ani, a avut 11 copii, 65 nepoţi, 201 strănepoţi, şi 305 stră-strănepoţi, în total 582 de descendenţi în viaţă.

• În 1982 a murit la vîrsta de 17 ani şi 8 luni cea mai înaltă femeie din lume Zeng Jinlian, din R.P. Chineză care măsura exact 2,40 metri.

• În 1919, în golful Siam, a fost pescuit cel mai mare rechin din lume. El cîntărea aproape 4100 kg şi avea o lungime de 18,3 metri.

• Cel mai mare vas decorativ a fost realizat în august 1976 de Sebastiano Maglio şi se află expus într-un muzeu din Dundee (S.U.A.). Vasul cîntăreşte 250 kg şi e înalt de 2,40 metri.

• 3800 de locuri are sala Metropolitan din New York, cea mai mare sală de operă din lume.

• Bufo marinus este denumirea ştiinţifică a celei mai mari broaşte din lume. Ea trăieşte în America de Sud şi unele exemplare pot atinge şi greutatea de peste 1,200 kilograme.

• La Grădina zoologică din Stuttgart (R.F.G.) se află un elefant de mare considerat ca cel mai mare din lume. Greutatea lui: aproape 4600 de kilograme; lungimea: aproape 7 metri.

• O demonstraţie a perfecţiunii tehnice: un diamant de 0,0012 carate care are nu mai puţin de 57 faţete (cîntărind 0,24 miligrame). Autori: specialiştii de la firma Van Moppes şi Zoon din Amsterdam. (În fotografie: diamantul alături de un fragment de chibrit).

• Bărbatul cu cea mai lungă barbă din lume a fost un norvegian: Hans Langseth (1846—1927). Barba lui măsura nu mai puţin de 5,20 m. (stînga). La un concurs desfăşurat la Paris în 1981 a fost desemnată şi femeia cu cel mai lung păr: Marie-Odile Lefebvre (dreapta), al cărei păr măsura 1,80 m.

• În anul 1977, Diana Knutzen din Whittier (S.U.A.) a reuşit să obţină o lămîie record . Fructul avea circumferinţa de 72 cm şi greutatea de 2,800 kg.

BUNICUL ŞI NEPOTUL

În 1932, nepotul avea vîrsta corespunzătoare ultimelor două cifre de la anul său de naştere. Cînd i-a împărtăşit bunicului său acest interesant raport, bunicul i-a spus că exact aşa este şi cu vîrsta lui. Ce vîrstă avea unul şi celălalt?

(Rezultatul în pag. [illegible] cu ritmuri

ŞTIAŢI CĂ...

...stolurile de lăcuste invadează anual 42 de ţări ale lumii, mai ales din Africa? Pe un metru pătrat se aşează pînă la 20.000 de lăcuste. Uneori, un stol cuprinde 10 miliarde de lăcuste, care distrug recolta de pe 100 kmp; un asemenea stol cîntăreşte aproape 80 000 tone.

...măsurile pantofilor la femei cresc constant de la o generaţie la alta? Numerele 34, 35 şi 36 devin tot mai rare; în Franţa şi Turcia, numărul cel mai solicitat este 39; în Suedia şi Anglia, 40; în Danemarca, 41, iar în S.U.A., 42.

...în regiunea Saranny din insula Jawa (Indonezia) legea obligă pe cei ce se căsătoresc să planteze un pom fructifer? În caz de divorţ, fiecare din soţi e obligat să planteze cîte cinci pomi.

...un poştaş străbate în medie, anual, cu piciorul, peste 6 500 km? Corespondenţa şi presa pe care le transportă într-un an totalizează cinci tone.

...în 1855, „Agenţia Vapoarelor" din Turnu-Severin a instalat primul telegraf din România prin care se comunica chiar şi cu Viena?

...în oraşul Caransebeş s-a instalat prima turbină electrică din Europa? Caransebeşul e şi prima localitate iluminată cu curent continuu.

...apele minerale de la Borsec au fost descoperite în 1594, dar staţiunea balneară Borsec datează din 1792?

...cartoful a fost cultivat în Transilvania din 1804, în Muntenia din 1810, iar în Moldova, din timpul domniei lui Scarlat Calimachi (1812—1819)?

...în Canada creşte o ciupercă cu o mare valoare nutritivă pentru animale? Ciuperca se hrăneşte cu celuloza din rumeguş şi conţine 40 la sută proteine, 30 la sută amidon comestibil, grăsimi, vitamine, minerale şi numai 10 la sută substanţe necomestibile. Ea înlocuieşte turtele de soia.

...există o relaţie directă între dimensiunile craniului şi capacitatea de percepere a tonurilor joase? Volumul de frecvenţă nu e dependent de mărimea urechilor, ci invers proporţional cu mărimea craniului, deci cu distanţa dintre urechi.

...acum 18.000 de ani, la sfîrşitul erei glaciare, temperatura medie era mai scăzută cu 7 grade Celsius, faţă de cea actuală?

...minerii din Magadan (U.R.S.S.) zona pămîntului veşnic îngheţat, săpînd la 11 m adîncime au găsit un triton (un fel de reptilă de apă), pe care au reuşit să-l readucă la viaţă? Cercetătorii au stabilit că reptila a hibernat 90 de ani.

...un hectar de pădure de molizi produce anual circa 8-10 tone de oxigen, iar un hectar de păşune consumă anual aproape 16 tone de bioxid de carbon?

...Sahara pluteşte pe un lac de circa 30 000 de miliarde mc de apă?

...rechinul din Marea Neagră e mult mai mic decît celelalte specii şi e inofensiv pentru oameni? El se hrăneşte numai cu peşte. Are carnea albă şi gustoasă, iar din ficatul său se extrage un ulei bogat în vitaminele A şi D.

...în ultimii 25 de ani, Sahara a înaintat spre Sud cam cu 300 de km? Deci, înaintarea medie a deşertului are „viteză" de 10 km pe an.

...zilnic, pe Terra se înregistrează circa 40 000 de furtuni? În fiecare secundă se produc aproape 100 de fulgere.

...dinozaurii au trăit în Ţara Haţegului în urmă cu 67 mililoane de ani? Arheologii au scos la iveală resturi scheletice de dinozauri în localităţile: Sînpetru, Vălioara şi Ciula Mare. Dinozaurii din Ţara Haţegului atingeau pînă la 10 m. Tot atunci au trăit în Ţara Haţegului crocodili şi broaşte ţestoase.

● DRUMUL ASTRONAUTULUI

Ce drum trebuie să parcurgă astronautul pentru a ajunge la capsula spaţială?

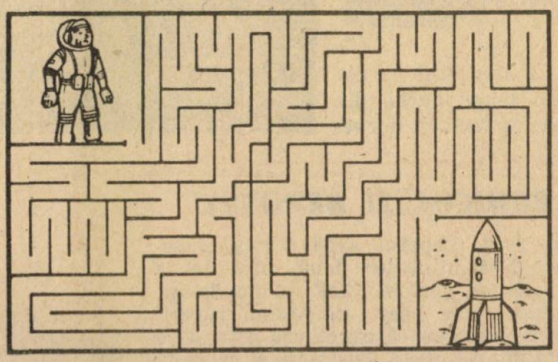

(Soluţiile în pag. 200)

● UN PARCURS DIFICIL

Fiecare automobil trebuie să parcheze la corespondentul numărului pe care-l poartă fără să treacă pe o stradă parcursă de un alt automobil. Ştiţi care sînt cele patru drumuri?

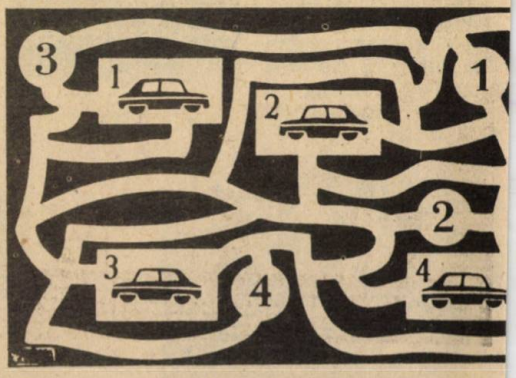

● LABIRINTUL

Ce drum trebuie să parcurgă Pinocchio pentru a ajunge la fetiță?

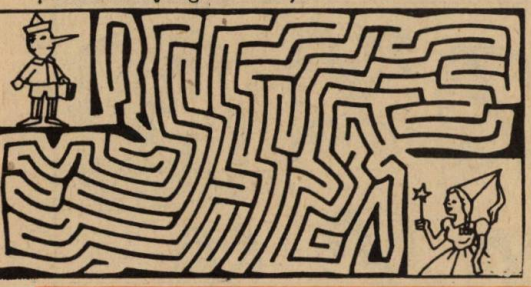

● NODURILE

Trăgînd de extremitatea celor patru noduri, două dintre ele se strîng și două se desfac. Care sînt unele și care sînt altele?

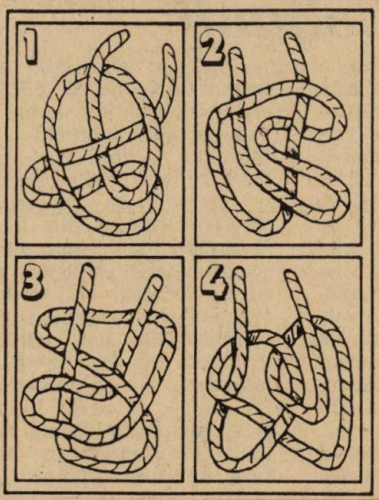

● CALCUL ÎN SPIRALĂ

Adăugați în casetele albe semnele aritmetice ale celor patru operațiuni (două dintre ele se repetă) în așa fel încît să ajungeți la rezultatul final prezentat în centrul desenului, adică 1. (Există mai multe soluții).

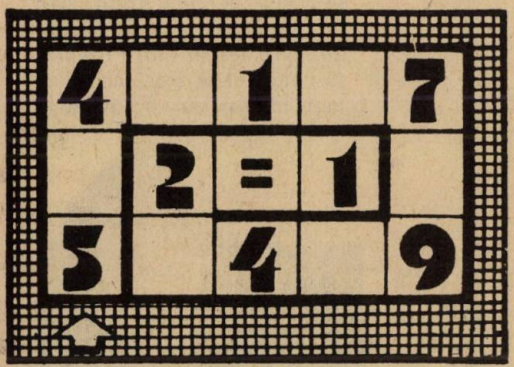

● DOUĂ COLOANE

Din aceste șase piese trebuie reconstituite două coloane egale. Cum?

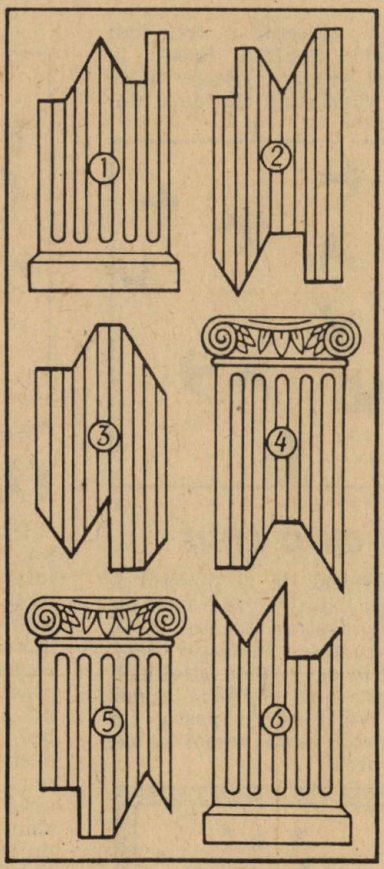

● PLICURILE

Cele patru plicuri (a, b, c, d) se găsesc printre cele zece plicuri numerotate, prezentate mai jos. Puteți să le identificați?

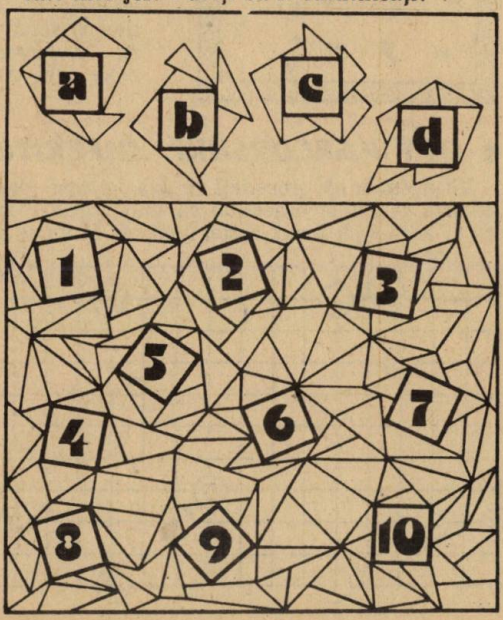

(Soluțiile în pag. 200)

● RÎNDUNELELE

Cu ajutorul a trei linii trebuie împărţit desenul în cinci sectoare, fiecare dintre ele cuprinzînd cîte două rîndunele.

● CU O LINIE

Plecînd de la punctul A uniţi toate punctele între ele şi ajungeţi la punctul B. Cu o condiţie: împărţiţi desenul în două părţi astfel încît o parte să cuprindă numai pe vînătorii cu puşca, iar cealaltă parte numai pe cei cu arcul.

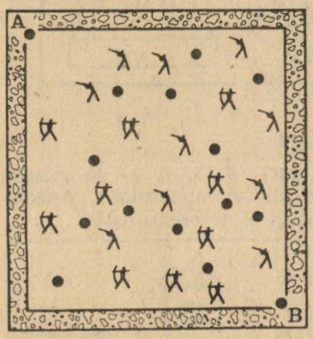

● ŞASE GEMENI

Care dintre cei şase gemeni este reflectat de oglinda din dreapta?

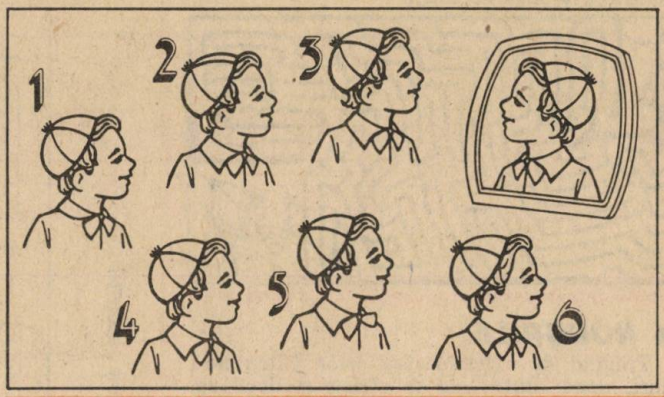

Oul lui Columb

Într-o gravură din 1752, a lui William Hogarth, este înfăţişată scena în care Columb aşază un ou vertical pe suprafaţa plană a mesei, uluindu-şi adversarii (cinci reprezentanţi ai breslelor). „Este oul lui Columb" a devenit o replică universal celebră, ce se face auzită oridecîte ori, la o problemă aparent imposibil de rezolvat, există o soluţie extrem de simplă, dar la care nimeni nu se gîndise înainte, nimeni, firește cu excepţia unuia singur!

Este posibil ca genovezul să se fi folosit de o asemenea ingenioasă demonstraţie. Istoria însă îi contestă prioritatea (şi aici!), dispunînd de dovezi sigure. Giorgio Vasari, în lucrarea sa „Vieţile celor mai de seamă pictori, sculptori şi arhitecţi", apărută la Bologna, în 1568, îi atribuia episodul oului lui Filippo Brunelleschi. La Florenţa, în anul 1420, pentru a se hotărî cui anume să i se încredinţeze construcţia cupolei Domului din Santa Maria dei Fiore, s-au adunat „conducătorii breslelor, eforii şi cetăţeni de vază ai oraşului, iar arhitecţii şi-au înfăţişat din nou părerile; toţi însă au fost învinşi şi înlăturaţi — pe numeroase motive — de către Filippo, şi se spune că atunci ar fi avut loc cearta în legătură cu oul. Filippo le-a propus tuturor maeştrilor străini şi localnici că aceluia care va face să stea un ou pe o marmură dreaptă, arătîndu-şi astfel isteţimea, să-i fie încredinţată şi execuţia cupolei. Luînd deci un ou, toţi aceşti maeştri au căutat să-l facă să stea drept, dar nici unul n-a izbutit. Cerîndu-i-se atunci lui Filippo să-l facă el să stea, acesta a luat binişor oul şi lovindu-l

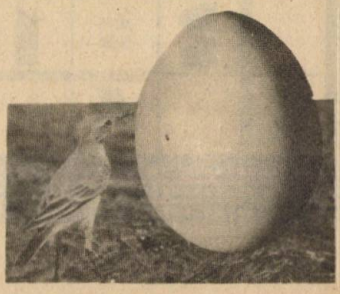

● OPT PARCURSURI DIFERITE

Vă invităm să procedaţi în aşa fel încît prin linii care să urmeze liniile desenului să uniţi cifra 1 cu 1, cifra 2 cu 2, cifra 3 cu 3 etc. astfel încît ele să nu se întretaie.

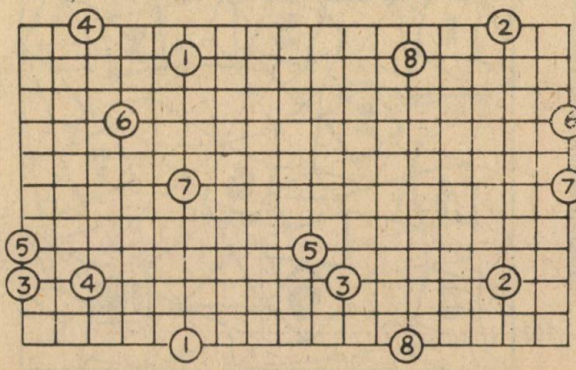

(Soluţiile în pag. 200)

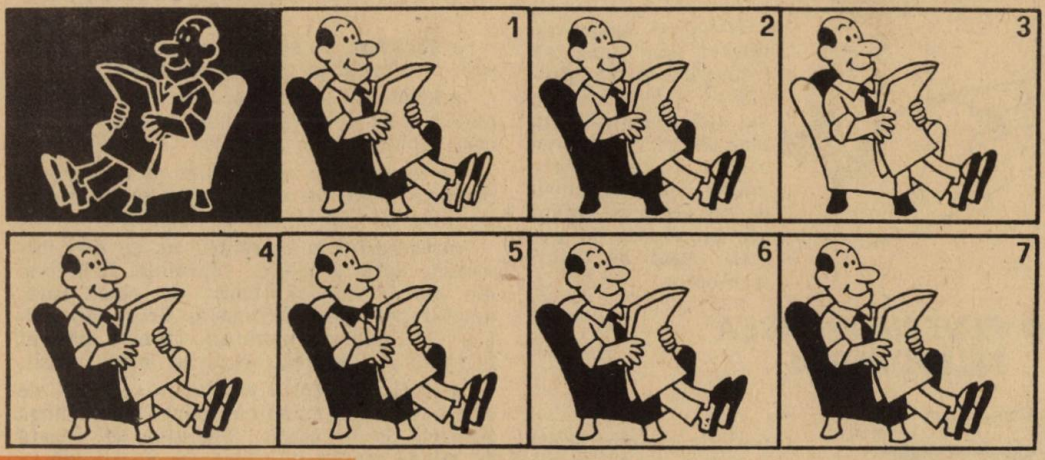

de suprafaţa marmurii, l-a făcut să stea drept.

E o întîmplare care s-a petrecut cu 30 de ani înainte de naşterea lui Columb! Se pare că ingenioasa problemă-ghicitoare a avut mai mulţi autori. Luca Pacioli (1445—1514), prieten cu Leonardo da Vinci, reputat matematician, era pasionat nu numai de algebră şi geometrie, dar şi de problemele distractive, publicînd *pentru prima oară* şi întrebarea — cu răspunsul ei — a oului care poate sta vertical pe o suprafaţă plană.

Dintr-un manuscris „*De viribus quantitatis*", datînd din 1498 şi păstrat la Bologna, redăm cîteva „ghicitori" extrase de Aldo Spinelli şi a căror soluţie — după ce o veţi găsi — vă va apare simplă ca „oul lui Columb".

1. Ce intră cîntînd şi iese plîngînd?

2. Spuneţi ce este ceea ce ai la vedere şi nu se vede?

3. Cînd omul n-o are, poate s-o dea la alţii. Iar dacă ar avea-o n-ar putea s-o dea! Ce este?

4. Ce zboară, dar n-are aripi şi ciugulește, dar n-are cioc.

Răspunsurile corecte:

1. Găleata, cînd intră în fîntînă, scîrţîie vesel, cînd iese, apa curge din ea 2. Durerea de ochi; 3. Moartea.; 4. Scînteia.

● PE NEGATIV

Unul dintre cele şapte desene numerotate este identic cu desenul prezentat pe negativ, sus, stînga. Vă invităm să-l identificaţi.

● ŞAPTE FRAGMENTE

Cu ajutorul unor coordonate (de exemplu, E-1, G-5 etc) precizaţi ce casete ale desenului corespund cu cele şapte fragmente prezentate mai jos şi orientate în mod divers.

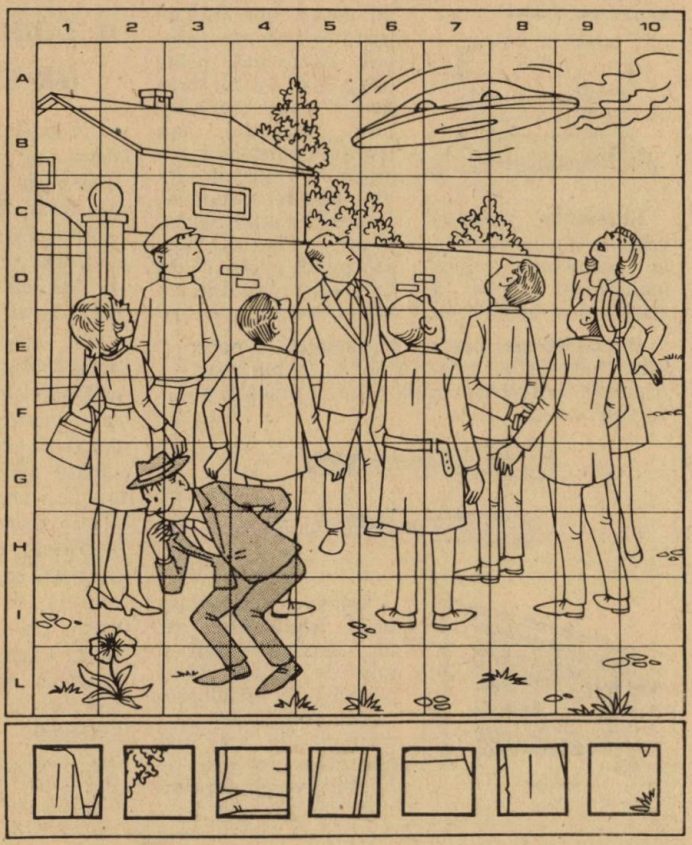

(Soluţiile în pag. 200)

● CONTRA ARSURILOR

O arsură uşoară de flacără (sau dacă s-a întîmplat să vă stropiţi cu ulei încins sau cu apă clocotită) nu mai ustură şi nu mai rămîne roşeaţă, dacă ungeţi imediat locul de pe piele (pe mîini sau pe obraz) cu puţină pastă de dinţi mentolată.

● PENTRU FIXAREA TELEFONULUI

Dacă ţineţi telefonul pe o poliţă sau pe o măsuţă specială, adesea el alunecă, mai ales cînd formaţi numărul pe disc; îl puteţi stabiliza neîncheiat de simplu: lipiţi pe placa mesei sau a poliţei, măsurînd distanţele în prealabil, 4 căpăcele de la sticlele de bere sau apă minerală, cu fundul în jos, şi aşezaţi picioruşele aparatului telefonic în ele, aşa cum arată schiţa de faţă.

● UTIL ŞI PRACTIC

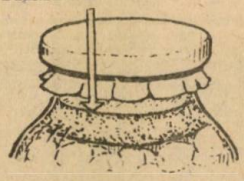

Etanşarea conservelor se obţine simplu, în gospodărie, dacă înainte de a lega la gură (sau a închide cu un capac) borcanul de murături ori de compot, aţi turnat peste conţinutul lui un strat de cca 2 cm ceară topită (fierbinte) sau parafină purificată; răcindu-se, stratul devine absolut compact, nu permite mucegăirea, şi nici nu e costisitor, căci puteţi păstra ceara de la un an la altul, retopind-o cînd e nevoie.

O apărătoare pentru şurubelniţă e necesară cînd purtaţi unealta mereu în buzunar; o puteţi confecţiona rapid dintr-o bucată de furtun vechi.

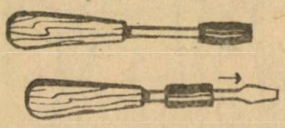

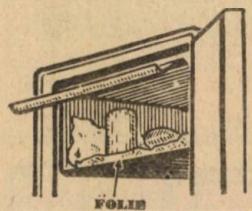

Asiguraţi congelatorul frigiderului cu un „covoraş" dintr-o folie de plastic, tăiat pe măsură; astfel produsele alimentare păstrate nu se vor mai lipi, cînd îngheaţă, de fundul congelatorului.

● SFATURI GOSPODĂREŞTI

● **Prăjitura** nu se mai arde, dacă se pune sub tavă un strat de sare grunjoasă.

● **Friptura** la cuptor rămîne fragedă, cînd alături de tavă se pune un vas cu apă, care, aburind-o, o înmoaie.

● **Lentilele** se curăţă bine cu un tampon de vată muiat în alcool, apoi se lustruiesc cu piele de căprioară sau flanelă.

● **Mucegaiul la murături** nu se mai formează, dacă acoperim suprafaţa lichidului din borcan cu un săculeţ de pînză rară, umplut cu boabe de muştar brun sau galben. Borcanul cu murături trebuie păstrat într-un loc răcoros, uscat şi bine aerisit.

● **Folie de dafin** combinate cu coji de castraveţi verzi emană un miros care alungă gîndacii de bucătărie. Operaţia se repetă de cîteva ori la intervale de 8—10 zile.

● **Petele de mucegai de pe rufărie** se curăţă prin frecare cu o soluţie de amoniac (o parte amoniac şi şase părţi apă).

● **Petele de păcură** de pe orice ţesătură se scot uşor prin frecare cu gălbenuş de ou crud, apoi prin spălare cu apă caldă.

● **Praful de pe tablourile în ulei** se îndepărtează frecîndu-se suprafaţa cu o jumătate de cartof crud, iar după uscare lustruindu-se cu o cîrpă moale (flanelă).

● CONSTRUIŢI-VĂ UN EPIDIASCOP

Cu puţină răbdare, oricine îşi poate construi, cu mijloace proprii, un epidiascop (adică un aparat cu care se pot proiecta pe un ecran imagini imprimate din cărţi sau reviste, fotografii etc.), bineînţeles, dacă va respecta indicaţiile şi schemele de construcţie de mai jos, în care dimensiunile reale sînt date în milimetri.

Un epidiascop foloseşte atît în cadrul manifestărilor culturale de club sau casă de cultură, cît şi acasă, pentru divertisment sau pentru studiu. Imaginea, proiectată mărit pe un ecran sau chiar pe peretele alb, capătă altă valoare. Pentru a vă construi, simplu, acest epidiascop, aveţi nevoie de placaj, puţină tablă albă, o mînă de cuişoare, o oglindă, o lentilă (chiar una de ochelari) convexă şi vopsea. Urmărind schema prezentată, în două sau trei ore îl puteţi termina. Un obiectiv cu o lentilă care focalizează la distanţa de 25—30 cm vă permite proiecţia unei imagini destul de mari, iar un bec de 100—150 waţi (eventual unul fotografic) va face o imagine clară. Din placaj confecţionaţi o cutie cu dimensiuni 265 × 310 × 315 mm; tăiaţi o fereastră

de 220 × 220 mm în peretele din spate, iar în capac și în placa de pe fund deschideți niște mici orificii de ventilație. Orificiul de sus acoperiți-l cu un oblon de placaj. Tăiați un orificiu în peretele din față pentru tubul obiectivului și un orificiu pentru fasungul becului; diametrul tubului va fi egal cu diametrul lentilei. Într-un tub de carton fixați cu 2 inele de carton lentila. Tubul obiectivului trebuie să intre, fără a se freca prea tare, în tubul de carton, mai scurt (50 mm față de 150 mm), fixat tot cu ajutorul a 2 inele de carton de marginile orificiului din față al cutiei. În cutie, fixați două reflectoare, superior și inferior, becul fixîndu-se între ele; reflectorul de jos este o oglindă obișnuită, de 200 × 225 mm. Stabiliți unghiul de înclinație al oglinzii după ochi, așa că veți fixa definitiv suportul oglinzii abia la sfîrșit. Fixați pe ambele laturi două plăci ce vor alcătui cu pereții 2 șanțuri pe care va glisa orizontal un capac de 315 × 280 mm, în spatele cutiei, prin dreptul orificiului practicat. Imaginea pe care doriți s-o proiectați fixați-o pe acest capac-glisor, eventual cu niște pioneze. Nu uitați să vopsiți tot interiorul din placaj în culoare albă.

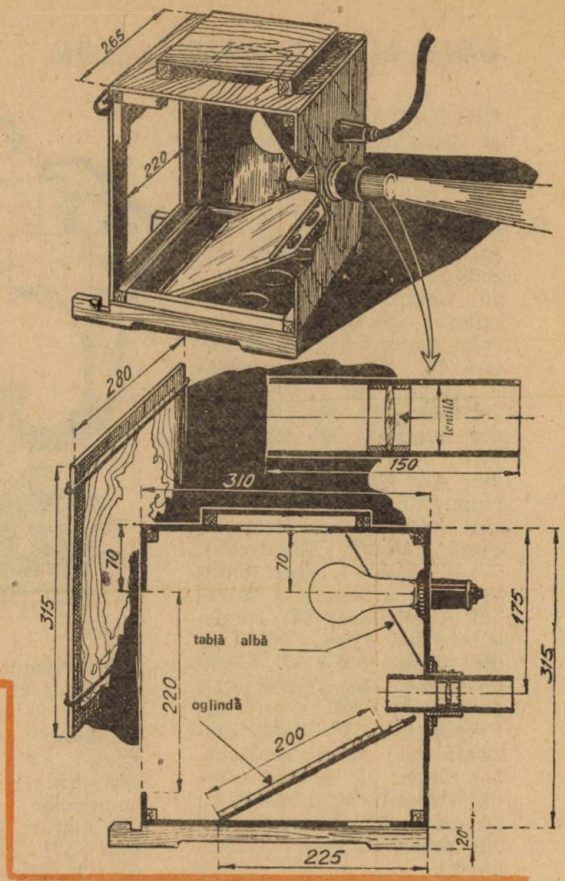

● „ARTA!"

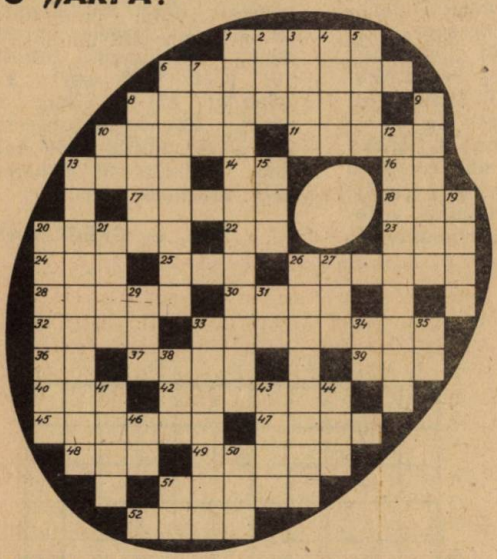

ORIZONTAL: 1) Protectoare a artelor; 6) Poet tragic grec (480—406 î.e.n.); 8) Înzestrați cu înclinații frumoase; 10) Constelație; 11) Poet persan clasic (1184—1291); 13) Întîlniri de box; 14) „3,14" (mat.); 16) Însă; 17) A se căli (fig.); 18) Plantă comestibilă; 20) Celebru pictor italian (1452—1519); 22) 365 zile; 23) Viață cusută cu ...!; 24) Comandant otoman (înv.); 25) Populație germană din Transilvania (sing masc); 26) Poet englez; a excelat cu „Paradisul pierdut"!; 28) Mulțime (pop); 30) Întemeietorul științelor și artelor (mit. egipt); 32) Persia de azi; 33) Apar, de două ori pe an; 36) Pronume! 37) Stare emotivă la debutanți; 39) Patruzeci și unu; 40) Acest (reg); 42) Dramaturg american, a scris „Anna Christie"; 45) Discipol al unui artist; 47) Compoziția muzicală, lirică; 48) Erete (reg.); 49) Erou al războiului troian; 51) Spațiul circular al circului; 52) Titlu de conducător în Orient.

VERTICAL: 20) „Birlic"; 13) Cel mai mare pictor român din sec. XIX; 10) Armură țesută; 21) Momeală pescărească; 41) Erou legendar elvețian imortalizat de Schiller și Rossini; 8) Plasă de pescuit în apele mari; 29) Oficiul Național de Turism; 46) Îndemn caii; 6) Formă a memoriei vizuale, răspîndită în arta Renașterii; 38) Grup de albine; 51) Posed; 7) Populația sudică din Mesopotamia; 33) Cîrduri de pești, dar și... glume!; 1) Pictură, sculptură... 50) Refren în colinde; 2) Interjecție; 15) În ființă!; 31) Onomatopee; 43) Pseudonimul „maestrului de reportaje" I.I. Marșak!; 3) Epopee (livresc); 26) Capodopera lui Leonardo da Vinci (două cuv.); 4) Renumită stațiune balneară franceză; 27) Diminutivul lui Dumitru; 44) Robert Edward... erou al secesiunii din America 5) Sufla lin; 34) Osie; 12) Sculptor florentin al Renașterii timpurii; 9) Pictor, grafician și critic de artă român (1877—1953); Interjecție; 19) Scriitor, muzician și folclorist român (1794—1854)

•DIN LUMEA ANIMALELOR

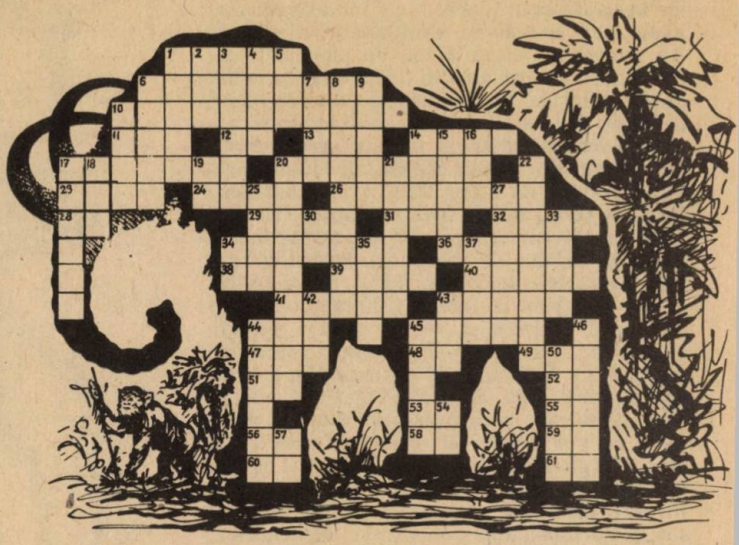

ORIZONTAL: 1) Strămoș al elefantului; 6) Eră geologică secundară; 10) Omul fosil din Jawa; 11) Uniunea Scriitorilor din România; 12) Cal (reg); 13) Metal prețios; 14) Ovină; 17) Subordin de primate (pl); 20) Complex înnăscut de reflexe; 23) Simbol al zborului uman; 24) Insulă inelară 26) Herghelii crescute în stepă; 28) Divinitate „arzătoare"!; 29) Mamifer din America de Sud; 31) Fire; 32) Rumegător nordic; 34) Gîndac (reg); 36) Numulitic (cu ref. la epocă); 38) În acest loc; 39) Piesă de T. Mușatescu); 40) Odrasla iepei (fem); 41) Între a doua și a patra; 43) A trîndăvi; 44) Rumegător din Tibet; 45) Cînt din vioară (reg); 47) Literă grecească; 48) Interjecție dureroasă; 49) Acest; 51) Prepoziție; 52) Notă muzicală; 53) Miros neplăcut; 55) Patru; 56) A treia coardă a viorii; 58) „Frate" cu 28 oriz.; 59) Îndemn caii; 60) Epocă (livresc); 61) Nouăzeci.

VERTICAL: 17) Nici femeie, nici pește; 18) Diminutiv feminin; 10) Felină din America; 6) Cal egiptean (pop); 1) Un metru francez; 2) Din oaze!; 19) Poftim; 3) Încet la treabă; 34) Alung caprele; 4) Deteriorat; 25) Mesager... călare (înv); 44) „Curajosul" animalelor; 5) Pește răpitor marin; 20) Stîrnesc rîsete; 57) „Soră" cu 60 oriz.; 7) Muntean; 30) Interjecție (fam); 42) Societate de radio americană (siglă); 8) Clasă de animale acvatice; 9) Arteră a inimii; 35) Un fel de măgar; 21) Pătură pentru cai (reg); 14) Ion... mîngîiat; 45) Încăpățînat (fig); 15) Erupție pe față; 43) Regele animalelor; 54) Armură țesută; 16) Mitu fără cap!; 37) Zăpadă; 27) Stînci de corali; 22) De zece secole; 33) Lanț muntos; 50) Animal fabulos al Saharei; 46) Transmis ereditar.

L. GREGORIAN

• ȘANTIER

ORIZONTAL: 1) Plan în față — Robinet de presiune; 2) Cupru — Grămezi de balast; 3) Cui de asamblare — Dispozitiv pentru urcat; 4) Trust de construcții (abr.) — Minge — Pe cal; 5) Literă grecească — Acesta (pop); 6) În teme! — Diletanți; 7) Vătămare — Pom; 8) Dobîndă exagerată — Oficiul Național de Turism (abr); 9) Îți aparține — Combinație chimică — 12 geluiri!; 10) Felicitare — Meseriaș caretaș; 11) Agregat mineral pentru betoane — Dispozitiv manual de găurit.

VERTICAL: 1) Loc de muncă — Țeavă; 2) Dispozitiv de ridicat — Utilaj de ridicat și transportat; 3) Hotar agricol — Cutia basculantei — Aluminiu (simb); 4) Mîl — În bană! — Cu gust rău; 5) Nivelată prin presare — Triat; 6) Chemată prin strigare; 7) Haos fără sfîrșit! — Metal nobil; 8) Loc de preparat varul — Legătură la capete; 9) Balaur oltenesc — Singur — Tonă (abr); 10) Inod! — Meseriaș pentru așchieri; 11) Verb aerisit — În interior.
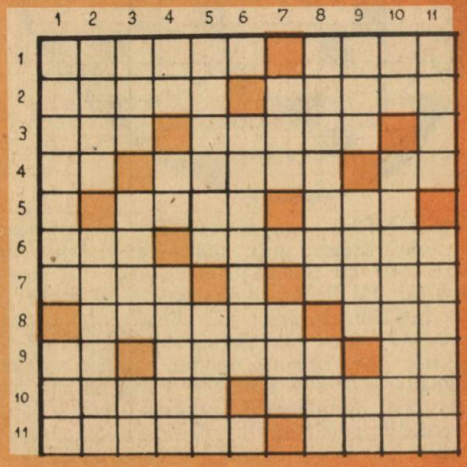
GH. GRIGORESCU